

78 0047

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

ET-juska
FOLYÓIRAT
CSOPORT

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM, 10. SZÁM

ÁRA: 1,40 FORINT

1984. MÁJUS 24.

ÉLT: HÁROM FÉLÉVET?

POLTÁRSI BÚCSÚ

TELT HÁZ — több mint háromszáz fő — volt a harmadik félévi POLTÁR-sorozat első és utolsó beszélgetésén is. Hankiss Elemér és Nyers Rezső neve érthetően nagy érdeklődést váltott ki nemcsak a mostani hallgatók, hanem a volt közgazdászok és az oktatók között is. A könyveiből és ritka sajtószerepléséből ismert Hankiss Elemér kritikusan elemezte a társadalmi szerződés zavarait. Ugyancsak nagy tapsot kapott Nyers Rezső, aki 1978-as POLVAX-szerepléséhez képest már erősebb pozícióból szállt síkra a reform lendületét folytató mellett. S ami különösen aktuálissá tette meghívását, a KB áprilisi plénumának állásfoglalása amely — ha kompromisszumok árán is — a reform újabb lendületét igéri.

Let és két hét múlva a magyar bejelentés... Pedig joggal voltunk kíváncsiak a háttérre is, vagyis arra, amit a május 16-i állásfoglalás úgy fogalmaz meg, hogy: „A MOB sajnálja, hogy a jelenlegi körülmények között a távolmaradás elhatározására kényszerült”.

A teljes program a következő volt: febr. 22.: Hankiss Elemér: működési zavarok a társadalomban; márc. 1.: Lengyel László: gazdasági reform és demokrácia; 8.: Gombár Csaba: politikai kultúra; 29.: Zsuffa Ervin—Varga János: a dunai vízelépcső; ápr. 12.: Szilágyi János: kommunikáció és manipuláció; május 2.: Schmitt Pál: az olimpia bojkottja; és 10.: Nyers Rezső: a reform lehetőségei.

Az egyetem vezetése részéről egyedül Szuhay Miklós rektorhelyettesétől kaptunk hivatalos véleményt, amely szinte kivétel nélkül helyeslő, támogató volt. Más oktatók ugyancsak támogató megjegyzéseket tettek a klubról.

A tájékoztatáspolitikai nem mindig üvegből lévő korlátai mellett üde színfolt, őszinte, kritikus írásoknak is helyt adó lehetőséget volt a Klub Köz(l)öny. A POLTÁR-előzetesek és -visszhangok — úgy hiszem — nem véletlenül váltottak ki nagy visszhangot — főleg elismerést — az egyetemen kívül is.

A legfőbb problémát viszont továbbra is az aktivitás hiánya jelentette. Kétségtelen, hogy az ifjúság évek óta tartó rohamos passzívizálódását nem állíthatja meg még egy színvonalas politikai klub sem, mégis ilyenfokú (közreműködési) érdektelenségre még a legpesszimistábbak sem számíthatnak. Meglehetősen elkeserítő volt, hogy az elmúlt két félévben kizárólag Pap Zoltán barátom segítette. Tudtam, hogy e félévvel be kell fejeznem a szervezést, vitavezetést (no meg a nemkívánt plakátfestést és egyéb rohangást), mert munkám és más tevékenységeim mellett a nyártól magánéletem — várható apai teendőim — sem teszik lehetővé az aktív részvételt. Mivel a Közgazdászban és a Klub Köz(l)önyben megjelent különböző felhívások visszhang nélkül maradtak, néhány érdeklődőbb diákot próbáltam hosszasan rábeszélni aktív közreműködésre, de sikertelenül. Így nem tudom, mi lesz a POLTÁR sorsa...

Az utolsó előtti (olimpiai) est kivételével hasonlóan magas színvonalú, izgalmas volt a többi POLTÁR-vita is. Az előző félévekben hallott Tardos Márton, Bauer Tamás és Antal László után újabb (radikális) reformközgazdász a fiatal Lengyel László fejtette ki meggyőzően, hogy sokkal gyorsabb és átfogóbb reformra lenne szükség a gazdasági és társadalmi életben egyaránt. Gombár Csaba politikai kultúráról — pontosabban kultúrátalanságunkról — tartott előadást igen érdekesen, már túlságosan tudományos, kissé száraz stílusban; hangoztatva, hogy mennyire is jellemző ránk az alattvalói attitűd a jogtudat nélküli, sérelmi jelleg és a borúlátó mentalitás. Szilágyi János saját munkáján, sorsán keresztül szimpatikusan beszélt a demokratizmus, az egészséges közélet, az újságírói (emberi) tartás szükségességéről. Talán a legvitatottabb téma, az ominózus vízelépcső volt. A Búvár fiatal újságírója (környezetvédelmi szakértője) meglepő magabiztossággal és nagy tárgyi tudással multa felül az Országos Vízügyi Hivatal általánosságokat ismétlő elnökhelyettesét.

Elképzeléseinkből néhány nem valósult meg. Végül is nem vállalta a beszélgetést Aczél György és Cserháti József püspök.

GONDOKAT OKOZOTT, hogy a mostoha körülmények nem változtak: a rideg III-as előadóban többször volt, hogy jobban hallatszott a légkapa, pács, mint mikrofon híján a meghívott. Érdemes lenne megfontolni, hogy a hasonló rendezvények színhelye a jövőben a Kinizsi vagy Ráday-kolesz klubterme legyen.

Felmerül, hogy a mai közgazdászoknak egyáltalán szükségük van-e egy politikai klubra (a POLTÁR-okon mind több idősebb, volt polvaxos arcát lehetett látni)? Hogy az egyetem párt és állami vezetésének igazán fontosak-e a POLTÁR izgalmas, esetleg vitatható és nem pedig kipálandó beszélgetései? Hogy az egyetem fiatal oktatói közül a politikailag érdeklődőbbek és tapasztaltabbak miért nem érzik belső igényüknek a POLTÁR szervezésében való aktív részvételt?

A POLVAX—POLTÁR szerepét illetően mindenképpen elgondolkodtatóak voltak Gombár Csaba szavai, aki szerint: „politikai kultúránk kialakulásában, fejlődésében semmiféle szerepe nincs az oktatásnak, a politikai képzésnek, mivel csak a tényleges politikai tevékenységnek van jelentősége”. E lehetőség hiányában valóban megkérdőjelezhető még a sikeresnek mondott politikai klubok léte is. Mégis úgy gondolom, hogy meg kell próbálni! Mint ahogy a „Száll a kakukk fészkére” c. könyvben McMurphy a ki-töréshez föl akarta emelni a betonba ágyazott műszerfalat, de végül is nem sikerült neki. S azután csendben csak annyit mondott: „Azzal együtt megpróbáltam”...

AZ EGYETLEN — egyértelmű — kudarc az olimpia sorsáról tartott beszélgetés volt. Az OTSH elnökhelyettese ötven pernyi mellébeszélős mesedélután és több rákérdés után csak azt fejtette, hogy szó sincs bojkott-tervekről (hat nap múlva hangzott el a szov-

Nyers Rezső a záró Poltáron

Téma: a reform lehetőségei

Újra nyári TEK-tábor

A Társadalomelméleti Kollégium idén nyáron is megrendezi immár hagyományos és remélhetőleg ismét sikeres nyári tanulmányi táborát. A színhely ezúttal Tata, az időpont augusztus 25—szeptember 4. A tábor kb. 150 hallgatónak adna otthont erre az időre. A negyvenfős TEK-gárda mellé tehát szívesen látnunk és szeretettel várunk minden érdeklődőt, TEK-be belépni szándékozót, szimpatizánst. A részvételi díj 200 Ft. Szállás, étkezés biztosított, a utazási költségeket a tábor után térítik.

Ismét számos körbe léphetnek be a résztvevők, többek között a filozófiatörténet, konfliktuselmélet, marxi pénzügyelmélet, gazdaságtörténet, avantgarde körbe, Marx és a reformélképzelések nevű körbe és természetesen a több éve működő Töke-körbe. Dél előtt vannak a közös körfog-

lalkozások, az olvasmányok feldolgozása és megvitatása, délután pedig egyéni felkészülés a másnapi munkára. Ez kb. napi hatórás elfoglaltságot jelent összesen.

Vannak tervezett előadások, meghívott jeles előadók, elismert kutatókkal. A tábor célja, hogy megismertesse a TEK munkáját, felfrissítse tömegbázisát, új tagokra tegyen szert, lezárja a több éve működő egyes körök munkáját, és alapokat adjon az új körök tevékenységéhez.

A helyzet természetesen nem ennyire véresen komoly. A munka mellett lesznek közös kirándulások, ismerkedési est, vetélkedő, zene-, szabadidő-programok.

E rövid előzetes mellé még csak annyit, hogy figyeljétek a plakátokat, rövidesen újra olvastok rólunk.

Végül egy őszinte buzdítás: GyertEK!

Május 15-én, kedden, angol nyelvű szöveget játszottak a második évfolyam külkeresői. Helytálló kifejezés a verseny és a játék is, hiszen szavak tudásáról kellett számot adni humoros, játékos formában.

A dolog még ott vette kezdetét, hogy történetesen az a Szendrő Borbála tanárnő kezdte magyarrá taníthatni a hozzánk látogató amerikai diákokat, aki a külgazd. második csoportját tanítja — angolra. Az amerikaiak magyar órára belátogattak a külkeresek, s nagy segítséget adtak ahhoz, hogy a külföldiek első szárnypróbálgatásait minél nagyobb siker kísérje nyelvünk kezdeti buktatóin. A segítség nem maradt viszonzatlanul, az amerikai diákok is gondoltak egyet, s kitalálták, hogy játékos vetélkedőt szerveznek Szendrő Borbála tanáró segítségével — természetesen angol nyelven. A verseny anyaga adott volt: egy készülő jegyzet száanyagát kellett előlről hátulra, hátulról előre bevágnia minden csoportnak, s a szavak teljes ki-merítésével különböző felada-

Szóverseny

tokat készített a szervezésben részt vevő hat amerikai diák. Nagyszerű ötlet ez: egyrészt azért, mert egyáltalán nem volt előnye jelen esetben annak, aki esetleg több évig élt angol környezetben. Kiadott szavakat kellett megtanulni, s megtanulható mennyiségnek számított a csoportokon belüli, személyenkénti tananyag mindenki számára. Másrészt pedig nemcsak vendégnek érezhették magukat amerikai barátaink, hanem aktív tagoknak is. Be-kapcsolódhattak az egyetem munkájába, s igazán nagyszerű vetélkedőt szerveztek. A versenyen pedig olyan angol nyelvű környezetet teremtettek, amely bizonyára minden résztvevő számára hatalmas segítséget jelentett.

A verseny első fordulójának sikeres vételehez a szavak biztos ismeretére volt szükség. Tíz perc alatt kellett minél több szót felismerni írásban, magyar szavak nélkül. Volt a

szavak között szerszám, háztartási eszköz, de ugyanígy fel kellett ismerni a tengerpartot, fürdőszoba kelleit. A második feladatban már a megértés volt a döntő. Egy amerikai diák különböző definíciókat mondott el kétszer egymás után, s ki kellett találni, milyen szóval helyettesíthető a hosszú meghatározás. Volt, aki rögtön a fejéhez kapott, másnak több időre, és sűrűbb homlokáncólásra volt szüksége ahhoz, hogy kiöltölje a megoldást. Amerikai barátaink ké-szek voltak minden eszközzel segíteni, de az esetleg más segítségben bízó új angol kö-rülírásal találták szembe magukat. Nekem pedig az jelentette a különleges élményt, hogy — bár egyre öszül angol-nyelv-tudásom — mégsem jelentett gondot felismerni, hogy a „white winter rain” az való-ban a „snow”.

Volt még a feladatok között két felidő a pokolban, azaz a

Füles népszerű rejtvényéhez hasonlóan előre megadott szavakat kellett megtalálni betűk halmazában. Aztán volt olyan, amikor néhány kitalálható szó megfelelő betűből egy újabb szót kellett alkotni. Itt történt az, hogy az egyik csoport már a papír beadása után jött rá a szóra, s vissza akarta kérni a beadott lapot. Az amerikaiak azonban angolos hidegvérrel utasították el a kérést. Volt még földrajz és csillagászat angolul, valamint egy olyan feladat, amikor különböző szavakat kellett a csoport egyik tagjának körülírásal felismer-tetni saját csoportjával, csak angolul. A vetélkedő végén — az igazságos eredményhirdetés érdekében — még afféle „most mutasd meg”-et is játszottak a külkeresek. A versenyt a kettes csoport nyerte, megelőzve az egyest és a hatost, s könyv-jutalomban részesült. S köszö-nét érte minden szervezőnek: Martin Hajdú Györgynek, Alexander Szerbiakovnak és az amerikai diákoknak.

Marosi László

Lányaink
Fotó: Erdős Tamás

Ballagási kitüntettjeink

Az 1984. májusi ballagás alkalmával a KISZ-bizottság a végzős évfolyam következő ki-emelkedő diákegységeinek ítélte oda egyetemünk kitüntetéseit:

Az Egyetemi Közösségért kitüntetést kapta Horváth László, a KISZ-bizottság szervezőtitkára, a Ráday klub vezetője, több KEN, ballagás, golyóbál, majális, tábor egyik fő szervezője.

egyetemi és az ipar karl tá-nács volt hallgatói képviselő-je, Füzesi Péter, a KISZ-bi-zottság és a KISZ KB szociá-lis munkabizottság volt tagja, Krauze István, a központi kol-légiumi diákbizottság volt ve-zetője, TDK-nyertes, Papi At-tilla, a társadalomelméleti kol-légium és az SG aktivistá-ja, Pogonyi Eva, az agrár szak volt KISZ-titkára, a KISZ-bi-zottság aktivistája, Szekeres Tamás, az instruktori szakbí-zottság volt vezetője és Ta-más Tibor, a Rajk László szakkollégium aktivistája, többszörös TDK-nyertes.

Szintén Az Egyetemi Kö-zösségért kitüntetést vehette át Pertl Gábor, az egyetemi és az általános kari tanács hallgatói képviselője, az inst-ruktori szakbizottság több éven át volt egyik vezetője.

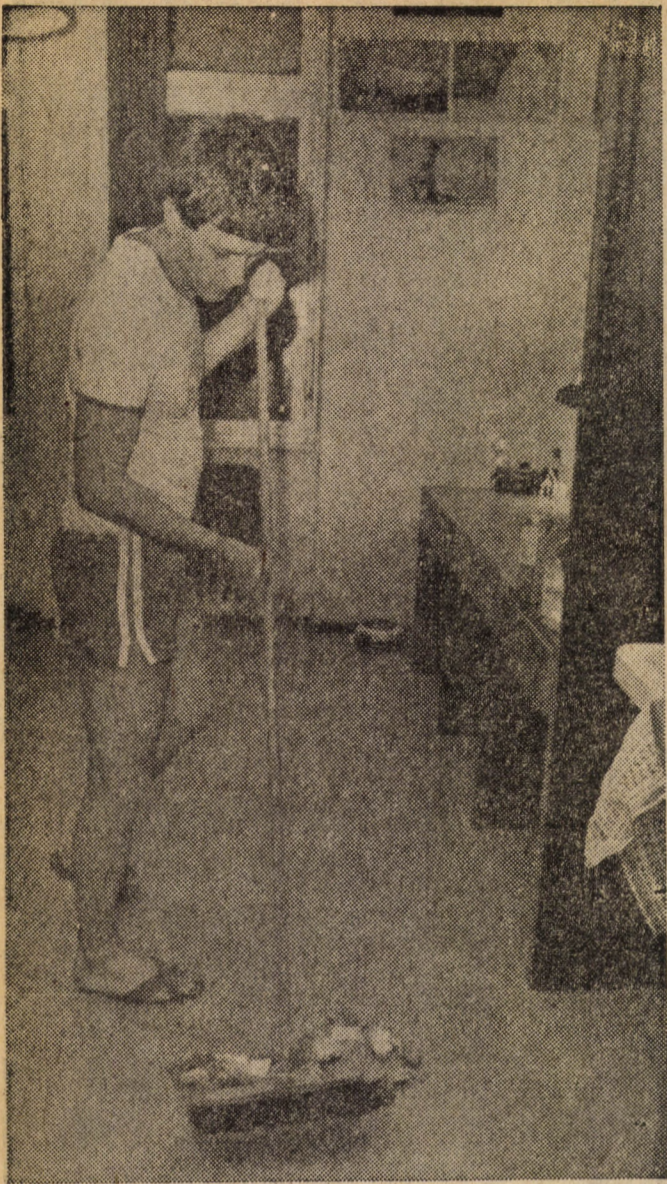
Az Egyetemi Szakmai Mun-káért kitüntetést nyerte el Tóth Emília, a társadalom-elméleti kollégium alapító tag-ja, a pg tanszék diákóradója.

Aldozatos munkájukra to-vábbra is számítunk!

KISZ-bizottság

Gyermeknap program

A gyermeknap alkalmából május 26-án, szombaton 16 órai kezdettel a III. előadóban a Hőféherke és a hét törpe című rajzfilmet vetítik. Az egyetem szakszervezetei vezetése kicsi-kei és nagyobbakat egyaránt szeretettel vár az eseményre.

Söpörtem eleget...
Fotó: Erdős Tamás

TAVASZ

Budapest, Vigadó tér, májusi kora délután. Kissé borongós, de azért érezni a fák közt kushadó meleg bujkáló illatát. A szélárnyékos széksoron tucatsnyi, néhány emberes, alvó, beszélgető, olvasgató csoport.

Étteremterasz, vidáman megterített, hívogató asztalok. Négyet körbeültek, az ebéd már elkölteve, jobbra beszélgetés, csevegés folyik. A pincérnek nincs dolga, belül lehet valahol.

A jóllakott duruzslás közé most hirtelen verőzsvaj keveredik. Hét-nyolc apró, szürke kis madár éktelen perlekedéssel ellepi a bejárat melletti, elfoglalt asztalokkal körülvett abroszt, rajta a teli kenyereskosarat. Csipegetve, egymást cibálva, ártatlan természetességgel osztozkodni kezdenek a félbevágott kenyérszeleteken. Nem figyel rájuk senki, csak a tétova járókelő áll meg egy pillanatra, hogy mosolyogva magához ölelje a csivitelő képet.

Egy sétahajó elnyújtott túlkölésével lassan odábbúszik a kőkorlátok mögött.

Zsubori Ervin

Szakkollégiumi hírek

A szakkollégium 1984. május 14-én tartotta a záró kollégiumi gyűlését. Szó esett többek között:

— A kollégium nyári egyeteméről, ahol két témakörben hallgathatnak előadásokat az érdeklődők (a nyári egyetem időpontja az első tanítási hetet megelőző hét), a válságelméletekről (Bauer Tamás, Bródy András, Madarász Aladár előadása) és a két világháború közötti politikai gondolkodásokról.

— Az első ízben megrendezendő kora őszi kulturális

fesztiválról (ideje az első tanítási hét vége), ahová többek között Benkő Dániel, Cseh Tamás, Esterházy Péter, Nádus Péter, Szikora János, valamint különböző művészeti főiskolások meghívását tervezik.

— A szakkollégiumi felvételi melynek időpontja június 21–24. A kiosztott felvételi kérdőíveket a jelentkező első- és másodévesek az egyetem épületeiben elhelyezett dobozokban helyezhetik el, vagy bármelyik szakkollégistának adhatják oda, a kérdőívben szereplő időponttól eltérően május 31-ig.

KISZ-BIZOTTSÁGI ÜLÉS

A KISZ-bizottság május 10-i ülése a X. közgazdasági egyetemi napok értékelésével kezdődött. Megállapította, hogy a nehéz rekonstrukciós és anyagi körülmények közepette született idején, hétnapos KEN sikerre javította az egyetemi közhangulatot, erőt adhat a további munkához, és névórákkal tüntette ki a rendezvényt. A negyedmillió költségetű KEN-t az ez irányú erőfeszítések hatására sikerült csekély anyagi veszteséggel zárni.

A KISZ-bizottság a kerületi pártbizottság képviselőjének jelenlétében megtárgyalta az egyetemi pártbizottságnak a kerületi pártbizottság elé készülő beszámolója KISZ-re és a KISZ pártirányítására vonatkozó fejezetét, és egyetértett vele. Megerősítette többek között, hogy az utóbbi két-há-

rom évben jobb a kapcsolat a pártszervezettel, különösen egyetemi szinten több támogatást nyújt a KISZ-vezetésnek, mint korábban, ugyanakkor a KISZ-bizottság is részt vesz a döntések előkészítésében.

A testület ezután kitüntetések odaítéléséről döntött.

A bizottság végül tájékoztatót hallgatott meg a KISZ Budapesti Universitas Bizottság előző napi, május 9-i üléséről, és testületileg támogatja annak az olimpiai mozgalommal kapcsolatos kezdeményezését, mely az akadályok elhárítására és a szocialista országok részvételére vonatkozott.

Az ülés másfél órát tartott, utána a KISZ-bizottság számos tagja a KISZ KB-ban tájékoztatót vett részt az olimpiával kapcsolatos kérdésekről. —

Pedagógusnapi ünnepség

A pedagógusnapi ünnepség május 30-án, szerdán 13 órakor lesz a Makarenko utcai épület színháztermében. Az ünnepségen Csizmadia Ernő rektor mond köszöntőt, majd ezt követően a pedagógusnapi jutalmak átadása után Farkasházy Tivadar (egyetemünk volt hallgatója, a Közgazdász egykori munkatársa) és Boncz Géza szórakoztatja az ünnepség résztvevőit. A szakszervezeti bizottság, illetve az egyetem vezetése mindenkit szeretettel vár az ünnepségre.

Másolási láz

— Valóban óriási igény mutatkozik a fénymásolásra, és alig lehet ennek eleget tenni — mondja Cravero Robertné, a könyvtár fősztályvezetője, — ráadásul mindenki szeretné bizonyítani, hogy amit kér, az az olcsóbb másolási kategóriába tartozik.

— Végül is mit másolnak oldalanként 50 fillérért?

— Csak a tananyagokat, a kötelező irodalmakat, vagyis azt, ami a tanszékektől összegyűjtött tananyagjegyzéken szerepel. Kezdetben úgy terveztük, hogy az egy alkalommal másolható mennyiséget húsz oldalban maximáljuk, az ilyen korlát azonban kijátszható, ezért nem is alkalmazzuk. Ennek a dotált másolási szolgáltatásnak ugyanis az a célja, hogy javítsuk a tananyagellátottságot, és leszoktassuk az olvasókat a könyvek, folyóiratok csonkításáról. Azon viszont továbbra is gondolkodunk, hogy megszüntetjük a kétféle díjazást és szeptembertől egységesen 1 forintért másolunk oldalanként.

— A tananyagjegyzéken nem szereplő cikkek, könyvek, anyagok egyelőre 2 forintért másolhatók. Van-e ezekre vonatkozóan valamilyen korlátozás?

— Csak a könyvtárunk állományába tartozó anyagokat másoljuk, különben vége-hossza nem lenne az órai jegyzetek, egyéb kéziratok másolásának, amiket szakmailag, poli-

tikailag nem győznénk ellenőrizni. Jelenleg az a gyakorlat, hogy a nem tananyagok esetében a pulnál ülő munkatársunk, vita esetén a szolgálatvezető dönt arról, másolható-e a kért anyag. Ilyen jellegű vitáink eddig nem voltak.

A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően tilos egyes külföldi könyvek másolása szerzői jogvédelmi okokból, és kéziratokat (pl. doktori disszertációkat) csak a szerző előzetes írásbeli engedélyével másolunk.

Azzal, hogy a könyvtár külföldi folyóiratai is szabad polcra kerültek az új könyvtár Erdei Ferenc-termében, és azt a hallgatók is használhatják, a külföldi szakirodalom 99 százaléka hozzáférhetővé vált. Más könyvtárak úgy ítélik meg, hogy ezen a téren a helyzet nálunk kedvező. Nem másolunk politikailag ellenséges és zárt anyagnak minősített írásokat sem.

— Mik tartoznak ebbe a csoportba a könyvtár állományában?

— A kiadók által politikai vagy üzletpolitikai okokból belső használatúnak minősített kiadványok, cikkválogatások. Ha azonban a hallgatók szakmai munkájához (TDK, szakdolgozat) szükségesek, tanszéki engedéllyel ezek a kiadványok is rendelkezésre állnak helybeni használatra. mg

Tűzvédelmi gyakorlat

Házi tűzoltáspróba a Zsil utcában. Az újdonsült tűzvédelmi megbízottak a tűzoltókészülékek használatát gyakorolták
Nagy Gábor felvétele

Búcsúkoncert

Május 10-én, elutazása előtt az énekkar búcsúkoncertet adott az egyetemen. Fotó: Nagy Gábor

Államvizsga — és mi jön azután?

Tanácsok, ötletek végzős hallgatók számára

„Őn lassan tanulmányainak végéhez közeledik. Ehhez sok szerencsét kívánunk önnek, ami még a legjobb felkészülés mellett is szükséges. Vagy talán már túl is van a vizsgákon? Ebben az esetben gratulálunk!

De mi következik a vizsgák után? Talán ez lesz az első alkalom az életében, amikor a munkahelyválasztás problémáival kell megismerkednie. Ehhez szeretnénk segítséget nyújtani.

A következőkben néhány ötletet és tanácsot adunk ahhoz, hogyan tervezheti meg a legjobban szakmai életútját.”

Napjainkban sokat beszélünk a tananyag-korszerűsítéséről, a képzési struktúráról a gyakorlati igényekhez való átalakításáról. Ez szükséges és hasznos dolog. Ugyanígy fontos azonban, hogy végzőseink az egyetemen elsajátított ismereteik és készségeik birtokában az egyéni képességeiknek legmegfelelőbb munkahelyre és munkakörbe kerüljenek. Ismeri azonban minden hallgató saját személyes képességeit és készségeit, valamint szakmai elhelyezke-

dési lehetőségeit és az egyes munkahelyek követelményeit? Vajon jól illeszkedik-e ez a két oldal? Nemrég került a kezembe a nyugatnémet Dresdner Bank egyik — végzős hallgatókhoz szóló — kiadványa (a cikk bevezetőjét is ebből idéztem), amelyik hasonló kérdésekkel foglalkozik, s ez adta az ötletet, de jórészt az anyagot is ahhoz, hogy ez a cikk megszülessen. Aki elolvassa és megszívleli a tanácsokat, annak kicsit talán könnyebb lesz a startja a szakmai életben.

A szakmai életút helyes megtervezése

A szakmai életút megtervezésekor mindig a jelenlegi helyzet felméréséből és elemzéséből kell kiindulni. Ehhez kapcsolódva kell kialakítani a szakmai és személyes célokat, definiálni a személyes továbbfejlesztési kívánásokat. Ezenkívül azt is vizsgálnia kell mindenkinek, hogy egyáltalán megvalósítható-e, illetve hol és milyen formá-

ban valósítható meg személyes céljai. Saját tervezésének eredményeit a későbbiekben is újra és újra ellenőriznie kell, csak akkor válik lehetővé, hogy bizonyos változásokra időben reagáljon (személyes előfeltételek, szakmai lehetőségek változásai stb.), és a szükséges hozzáigazításokat végrehajthassa.

A jelenlegi helyzet felmérése és elemzése

Kiindulásként két fontos területet kell alaposan átgondolni: a) személyes előfeltételeket és területiális köztöttséget, illetve b) foglalkoztatási lehetőségeket.

Személyes előfeltételeknek megismeréséhez mindenképp el kell magától kell értékelni. Ki az, aki szívesen értékelni önmagát? Szakmai életútjának sikeres és szisztematikus tervezéséhez azonban szükséges, hogy ki-kis ismerje saját erős és gyenge oldalait. Hogyha szakmai jövőjét nemcsak a véletlenre

felül időben. Ezért a konzekvenciákat sem tudta levonni, s az irányvonalat sem korrigálta, illetve nem jelölte azt meg világosan.

Miért ilyen különlegesen nehéz a megfelelő önértékelés? Az ok abban rejlik, hogy ugyanaz a személy a véleményezett és a véleményező. Ebből az következik, hogy rendkívül nehéz konkrét meghatározásokat adni saját képességeinkről, érdeklődési körünkről és személyiségi jegyeinkről. Gyakorlatilag csak a saját viselkedési módjaink megfigyelésére és az ebből levonható következtetésekre támaszkodhatunk.

Éppen ezért a közölt táblázat segítségével nyújthat ahhoz, hogy könnyebben elkészíthető legyen az önértékelés és személyes „helymeghatározás”.

A következő kérdések segítségével nagy vonalakban saját személyes tulajdonságait ismerheti meg:

— Elemesse a saját „felvevő”, kontaktuskialakító és kommunikációs képességeit!

— Tud ön „hallgatni”?
— Pontosan vissza tudja adni a dolgok lényegét?

— Be tud állni beszélgetőpartnerének vitatkozási szintjére?

— Tényszerűen, a szakmai alapokon nyugvóan vitázik ön?

— Szívesen dolgozik csoportban?

— Ki tud dolgozni csoportdöntéseket, illetve megfelelően tudja képviselni ezeket?

— Figyelembe veszi-e saját döntéseinek mások kritikáját?

— Elemesse a saját gondosságát, megbízhatóságát, illetve zökkenetességét!

— A dolgok mélyére tud-e hatolni anélkül, hogy elveszne a részletekben?

— Tud feszített körülmények között dolgozni?

— Realisztikusan tervez?

— Bekalkulál biztonsági tartalékokat is?

— Elemesse a kreativitását!

— Megpróbál javítani a munkamódszerein, hogy jobb eredményekhez jusson?

— Szívesen fog új dolgok megoldásához?

— Örömet lel új feladatok megoldásában? (Vagy szívesebben veszi azt, ha mások által kigondolt és már gyakorlatilag megvalósított dolgokra építve kell tevékenykednie?)

— Van jó fantáziája, és vannak elképzelései?

— Szívesen kísérletezik új dolgokkal?

— Elemesse a saját kockázattalállásra és felelősségre való készségét, problémamegoldó viselkedését!

— Készen mutatkozik bizonyos rizikót bekalkulálni? (Vagy inkább afelé hajlik, hogy „bebiztosítsa” magát?)

— Készen mutatkozik felelősségvállalásra?

— Realisztikusan tudja látni a problémákat? (Vagy szívesebben elbagatellizálja ezeket, esetleg minden dologban problémát lát?)

— Készen mutatkozik ön a nagyon gyors döntésekre? (Vagy inkább szívesebben puhatolódzik előzőleg?)

— Elemesse akaratainak érvényre szorító, meggyőző erejét, kitartási készségét, meggyőző erejét!

— Képes ön mások meggyőzésére?

— Képes mások motiválására?

— Állhatatos anélkül, hogy másoknak szükségtelenül az idegére menne?

— Elemesse önuralmát, elkötelezettségét, koncentrációs készségét!

— Elégé flexbilis ön?

Tanulás és játék

Kísérlet a számítástechnika oktatásban

A rekonstrukció áldásos hatásai közé tartozik az egyetem számítástechnikai bázisának megszületése, a technikai lehetőségek kibővülése. Mindez önmagában még kevés lenne a számítástechnika oktatásának lényeges megváltozásához, ehhez a tananyag, a hallgatók rendelkezésére bocsátott szoftver módosulására is szükség van.

Az idén két elsős csoportban kísérleti számítástechnika oktatás folyik. Erről beszélgettem Csépai János, Schill Róbert és Szegedi János oktatókkal, valamint a kísérleti csoportok hallgatói közül Kósa Lajossal és Valánszky Ferencel.

— Az elmúlt félévben ez a két csoport PLD-t tanult — kezd az előzmények sorolását Kósa Lajos —, majd ebben a félévben kértük, hogy struktúrált Fortran tanulhasunk, amiről több vélemény alapján az a kép alakult ki bennünk, hogy könnyebben megtanulható, jobban használható, mint a Fortran.

— Én mind a két nyelvvel megpróbálkoztam — teszi hozzá Valánszky Ferenc — és egyértelműen a struktúrált Fortran találtam jobbnak, egyszerűbbnek, használhatóbbnak.

— Ebben a félévben az egyik csoport terminálon oldotta meg a feladatát — veszi vissza a szót Kósa Lajos —, aminek előnyei jellemző, hogy miatta többen a csoportokból erősen irigyeltek minket. Azt mondták: milyen rohadt dögök vagyunk, hogy ilyen jó nekünk, napokig tartó lyukasztás, futtatás helyett, a személytelen, a lyukasztáskor sok hibával járó metódus helyett, sokkal közvetlenebbül, a hibákat azonnal látva és javítva dolgozhatunk.

Szegedi Jánostól és Schill Róbertől, a csoportok oktatóitól megtudom, hogy a valaha korszerű tananyagok, tematika elavultával beérett a váltás szükségessége, amit természetesen először csak kísérleti jelleggel lehetett megtenni. A két csoport munkájának eredményein, illetve a saját oktatási tapasztalataikon lemérhető lesz, mennyire jó az új tematika, mennyire jók az oktatás új módszerei stb. Ezt támasztotta alá, hogy a két csoport közül csak az egyik programozott interaktívan, terminálok igénybevételével, a másik — mintegy kontrollképpen — az új tananyagot a régi módszer (lyukasztásra való leadás, stb.) szerint tanulta. A struktúrált Fortran — ami az intézet néhány munkatársának fejlesztési eredménye — egy olyan programozási stílust, környezetet, eszköztárat akartak teremteni, amely könnyebben rávezeti a hallgatókat az algoritmikus gondolkodásra, jobban közelíti a természetes gondolkodáshoz, ugyanakkor a számítástechnikai alkalmazhatósága is jobban megfelel a modern követelményeknek. A második félév megalapozását segítette, hogy az első félévben blokkdiagramok rajzolása helyett PDL-lel foglalkoztak a kísérleti csoportok tanulói.

— A PDL-nek az a nagy előnye is megvan, hogy az e nyelven írt programok bármilyen állapotukban emészthetők a számítógép számára — kapcsolódik a beszélgetésbe Csépai János —, programozás közben már jelzi a gép, hogy jó-e a program struktúrája, a kapcsolódó lépéseket igénylő programlépések megkapták-e válaszlépéseiket stb. Egyébként az intézet oktatói körében már három éve köz-

tudott, hogy tovább kell lépni az oktatásban, ehhez azonban technikára is szükség van. Ez eddig nem állt rendelkezésünkre, és ahhoz, hogy az egész nappali tagozatos első évfolyam interaktívan programozhasson 30 olyan számítástechnikai berendezésre (terminálra, professzionális személyi számítógépre) lenne szükség, amely ezt a szoftvert „tudja”. De az új módszer elterjesztéséhez a jelenlegi kísérleti eredményét is meg kell várni (a két csoport első félévi 2-3 tizeddel jobb vizsgaeredménye véletlen is lehet, nem biztos, hogy jól reprezentálják az évfolyamot). Mind a tanároknak, mind a diákoknak szükségük lenne egy feladatgyűjteményre, amely későbbben van.

Oktatni mindenesetre könnyebb — mondja Szegedi János — bár még nincs kidolgozott tananyag, így csak az egymás közötti előzetes megbeszélések alapján döntöttük el, hogy mi történjen egy-egy órán stb. A hat terminál kevés, de a hallgatók jobban értik az egész számítástechnikai rendszer működési elvét — ez megkönnyítette a mi dolgunkat is, bár volt jó pár hosszúra nyúló, nehéz napunk. A tömegoktatás sajátossága, hogy mindig lesznek olyanok, akiknek kötelező tananyag, nyűg a számítástechnika tanulása, akiknek nehéz ez a tantárgy. Sokakat azonban le sem lehetett vakarni a gépről, nemcsak a feladatokat oldották meg, hanem játékprogramokat írtak, játszottak a géppel stb.

— Most már eljutottunk oda — folytatja Schill Róbert —, hogy a terminálon gyorsabban haladók segítenek a

hagyományos formában tanuló társaiknak, sőt annyira jutottak a gép finomságainak megismerésében, hogy apróbb bosszúságokat tudnak egymásnak okozni az egyes terminálok közötti kommunikáció segítségével. Szinte klubhangulat volt már a múlt héten a terminálteremben. De ezt mondják el, mutassák meg ők maguk.

Láttam Valánszky Ferenc pókeröző programját, amely véletlenszám-generátorral működik, így az ember egyenlő eséllyel veheti fel a versenyt a gép ellen, a gép tud licitálni és ezenkívül még jó pár finomságot produkál. Ezután a gép egyik tipikus hibajelzését felírta a képernyőjére, majd elküldte szomszédjára termináljára (ha az illető nem tudja, miről van szó, akár óráig is keresheti el sem követett hibáját). Végül ugyanezzel a módszerrel megkérdezte a nekünk háttal ülő Gyurit, hogy hogyan érzi magát (Gyuri nem tudta mire vólni a képernyőjén megjelenő „Hogy vagy Gyuri?” feliratot).

K. S.

Teljes tréningben

Házi verseny — egyetemi tanulságokkal

Az egyetemi oktatás és közgazdászok képzés korszerűsítése ürügyén sok szó esik a jelenlegi egyetemi színvonal értékeléséről, az oktató-nevelő munka eredményességéről, s főként a most végző közgazdászgeneráció felkészültségéről. A viták többnyire a pályakezdő közgazdászok munkahelyi beilleszkedésének, szakmai identitásavaráinak tény- és élményanyagára építve, jelentős változást követelnek az oktatott tárgyak struktúrájában, az elvi, módszertani és praktikus ismeretek mértékproblémáit kiemelve. A gazdaságföldrajz tanszék, mint ahogy alaptárgya hagyományosan az első évfolyamra irányul, némileg más rálátásból szólhat a vitához. A problémákat kezdetben kifejtetükben éreztük, amelyekhez aztán a felsőbb évfolyamokon a specializáltabb rendszerű képzés bőven átítat a jó vagy rossz sajátosságaival.

A diákság elérésének korántsem az egyetlen módját jelentik a hagyományos évfolyamszintű előadások. A tanszék — különösen az utóbbi években —

támadóbb elemekkel kísérletezik.

így a hallgatók aktivitásuk ébresztésével a katedra elől a „mögé” kerülhetnek. Folyamatos kibontakozás érezhető a tanszéki könyvtár nyilvánosságában, a proszeminárium és az alternatív blokk teljesítményében és a már negyedik éve meghirdetett, és csendes mozgalommá váló tanulmányi versenyben.

A következőkben a verseny idej tapasztalatait szeretnénk úgy sűríteni, hogy azokból olyan általános érvényű megfigyelések körvonala lázódjanak, amelyeket gyakran betemet az egyetemi mindennapi élet.

A tanszék negyedik éve hirdeti tanulmányi versenyt, amelyre a hallgatóság a második féléves tananyaghoz, Magyarország gazdaságföldrajzához kapcsolódó dolgozatot nyújthat. Az idén 63 pályamunka született, míg a korábbi években 27, 38, 45 dolgozat volt a termés.

Elgondolkodtató, mi lehet az oka ennek a dinamikának. A szép számú beadott versenydolgozat láttán kilendülünk abból az egyébként egyre erősödő apátiából, amely a teljesítmények, a kitartó munka vállalását visszautasító magatartástól áthatva fenyegeti, bizonytalanná teszi a jövő értékvilágáért aggódotkat. Valljuk be, nem ritka egyetemünkön sem a „bárhogyan, csak diplomához juszak” szemlélet. Ehelyett, aki veszi a fáradságot és heteket részán a tanulmányi és szabad idejéből, hogy szülőföldje gazdaságföldrajzról saját maga gyűjtsön információkat, vagy átfogóbb témáról kutatókat megszerző ügybuzgalommal tárjon fel használható irodalmat, annak egyetemi boldogulásáért az egyetem szakmai, közösségi reflexeit terhelni a felelősség.

A dolgozatírókat kétségtelesen önmaga teljesítményével ösztönöz, az előadó tanárok útmutatása, az év végi vizsgán — az elégséges szint elérésének feltételével —

egy fokozattal jobb jegy garautálása.

a díjazottak részvételi lehetősége a tanszék tanulmányi kirándulásán. A műhelymunka igazi tartópillére viszont a szakszerű segítséget, türelmes készséget és használható anyagot nyújtó tanszéki könyvtár.

A tanszéki verseny sikerének titka részben megőrződne, ha nem utalnánk arra, hogy a diákok jó részében érlelődik, feszül egyfajta mondanivaló, amely minden intellektuális munka lényegi forrása. A benne rejlő energia főképp a közlésvágygal fondódik össze, így elszakíthatatlan a közösségi meghallga-

tás semmi mással nem pótolható élményétől. Az írásos munkák a gondolatok fegyelmezett, szakszerű rendbe szedésének, a fantázia és a megszerzett tudás birtokbavételének próbatételei, és ezek sok esetben — a szigorú számonkérés értelmében is — összehasonlítható igényt támasztanak a hagyományos kollektívumokkal. Az elmondottakat alátámasztják az idej díjnyertes dolgozatok is: Jármái Gyula Borsod megye szénbányászataival foglalkozó, Gáspár Tamás Debrecen településhálózati szerepéről, helyét értékelő, valamint Sas Magdolna Hajdú megye idegenforgalmi körzetét vizsgáló tanulmányában — a TDK-versenyek színvonalát elérve — a jövő kutatómunkája előlegeződik.

Az idejekorán

kipróbált szakmai önállóságot

igénylő munkákkal a hallgatók tudatos szak-, illetve blokkválasztása a jövőt közelebb hozza belső döntéssé válik — demokratizálódik.

Az egész mezőny teljesítményét tekintve pedig azt az egyáltalán nem meglepő, mégsem magától értetődő tényt rögzíthetjük, hogy az a bizonyos mondanivaló a diákok szívügyében mennyire a szűkebb szülőföld, lakóhely élmény- és ismeretanyagához köti a figyelmet. Gazdag, sokrétű, sőt primer gondolatokat tudhatunk meg hazánk sok kis pontjáról, a területi problémákról személyes hangon szólnak az írók, bennük a minden forgó regionális összefüggések, tervek a saját élet és cselekvő érdek rangjára emelkedtek.

Ezek után jó lenne tisztán látnunk, hogy az egyetem mennyire képes az oktató-nevelő munkáját a legbelső minőségekre építeni. A tanulmányi verseny tapasztalatai e kérdésben is figyelmet érdemlőek.

A dolgozatok színvonalának egyenetlensége természetesen, az már kevésbé, hogy az írók többsége a proszemináriumok egyik fő célkitűzésében — a diákok bevezetése az egyetemi igényeket elérő tanulás-, gondolkodás- és kutatásmódszertan alapjaiba — ennek eredményességében tart fenn kérdőjeleket.

A hallgatók döntő hányada — mint kiderült — nem tudja a szakszerű, precíz, szakirodalmi hivatkozás szabályait, könyvtárhaználási ismereteik is minimálisak. Az önálló kutatáshoz szükséges módszertani eszközök olyan hiányosság hallgatóinknál, amely a témaválasztástól, annak méretezésén át, egészen a kidolgozás, a következtetések mikéntjéig végigvonulónan megtorpanítja, torzítja a lapangó gondolatok, intellektuális energiák, a mondanivaló erejét. Az ilyen eredetű elfojtás pedig az egyetem oktatási teljesítményét is beárnyékolja. Ezen a ponton némileg áthillen a probléma.

Igaz ugyan, hogy a hallgató önmaga teljesítményével állítja a megméretést belső igénnyel célozza, csak hogy az így kiállított bizonyítvány explicité tesz olyan minőségi szorításokat egyetemünk korszerűségében, amelyek az alma mater indexébe írják be a nem mindig megfelelő osztályzatot. A bumeráng tehát visszakerül, de minél később, annál nagyobbat üt, amelynek végső szenvedője az önmaga szakmai identitását kereső, értelmiségivé váló fiatal közgazdász.

Nikodémusz Antal

Vízitábor

A testnevelési tanszék 1984. szeptember 3-tól szeptember 9-ig vízitábort szervez úszni tudó hallgatóink számára. Jelentkezés és bővebb felvilágosítás a testnevelési tanszékben.

Ellenőrző tábla: "Képességek és érdeklődési kör"

Az Ön eddigi tevékenységei-teljesítményei kronológikus sorrendben: iskola/egyetem/szakmai élet magánélet	Milyen képességeket/tapasztalatokat, milyen ismereteket gyűjtött ezalatt?	Ezt a képességet/tapasztalatot, ezt a tudást személyes erősségeként jelölné-e meg? Miért?	Melyek a saját gyenge pontjai, amelyekre ezek közben rájött? Miért?

Ennek alapján töltsé ki az alábbi összefoglaló táblázatot is:

Az Ön erősségei	Miért?	Az Ön gyengéi	Miért?

— „Ura-e” saját magának?
 — Tudja-e önmagát megnevezni?
 — Megfelelően keményen kiáll-e véleménye mellett a vitákban, ugyanakkor formailag előzékeny marad-e?
 — Meg tudja-e különböztetni a lényegest a lényegtelenből és tud-e megfelelően a lényegre koncentrálni?
 — Elemesse a saját józanságát, magabiztoságát és frusztrációs toleranciáját!
 — Elviseli-e a tanácsot és a kritikát?
 — Van-e egy „egészséges” érzéketlensége? (Vagy minden inget magára vesz?)
 — Elviseli-e, ha egyszer nem az ön mértékét szerint, vagy esetleg az ön feje fölött döntenek?
 — Ennek ellenére motivált és aktív marad? (Vagy esetleg elvonul „duzzogni”?)
 — Elviseli-e vagy kiállja-e a feszültségeket?
 — Tényszerűen és nyíltan fogja-e föl a konfliktusokat?
 — Meg tudja-e „emészteni” a mérgét frusztrációs gondolatok nélkül is?
 — Higgadtan reagál-e a hírsztelésekre?
 — Képes-e rá, hogy alkalmanként ne a legfontosabbnak tartsa magát?
 — Az ellenőrző táblák néhány kérdése talán túl egyszerűnek tűnik. Am éppen az egyszerű kérdések ellenére (vagy emiatt) könnyebbé válik a saját viselkedési módokhoz való visszacsatolás, és ezzel elérhetjük a kérdések jobb megválaszolását. Az ellenőrző táblák kérdéskatalógusai nem

törekcsenek a teljességre. Mindössze gondolati iránymutatást, ösztönzést akarnak adni további „egyéni” kérdések feltevésére, amelyeket lépésről lépésre mindenkinek saját magának kell feltennie.
 A képességek és érdeklődési kör megállapítása többé-kevésbé az ön eddigi tevékenységi körének és teljesítményeinek a felsorolását jelenti, hivatkozva a gyenge és erős oldalaira. Ha elegendő időt szán erre, és megpróbál a legösszetettebbnek lenni saját magával szemben, minden bizonyonnal használható eredményekre fog jutni.
 Tevékenységeinek és teljesítményeinek felsorolásakor ne feledje hobbiját és más érdeklődési területeit sem. Minden kérdésnél gondolkodjon el azon is, mi az oka, ha valamelyik területen túl gyengének vagy túl erősnek érzi magát.
 Jóval nehezebb lesz, ha személyi tulajdonságait kell „kidolgoznia”. Próbálja meg ezért a „Személyes tulajdonságok” ellenőrző tábla kérdéseit a következő szempontok figyelembevételével a lehető legobjektívebben megválaszolni:
 — Az egyes megfogalmazott kérdésekhez próbáljon meg gyakorlati példákat keresni a saját magán- és szakmai életéből, és vizsgálja meg, hogyan cselekedett, illetve viselkedett bizonyos meghatározott helyzetekben.
 — Amennyiben lehetséges, kérjen meg egy jó barátot (de

vigyázat, ennek valóban egy jóbarátjának kell lennie!), hogyan töltené ki az ön helyében a táblázat egyes kérdéseit. Álljon itt két példa kitöltési segítségként: Példa a — Képességek és érdeklődési kör — ellenőrző tábla kitöltéséhez:
 Ön a nyári szünetben egy közlekedési vállalat pénzügyi osztályán volt termelési gyakorlaton. Gondolja végig, milyen készségeket, tapasztalatokat és ismereteket szerzett ez alatt. Talán pénzügyi adatokat kellett összegyűjtenie a vállalati tervezés vagy különböző vállalati döntések előkészítéséhez. Kézdvel és érdeklődéssel végezte ön az ehhez szükséges aprólékos munkát? Megállapította magáról, hogy jó érzéke van a számokhoz? Miért? Talán azért, mert általános érdeklődést tanúsít a pénzgazdálkodási összefüggésekkel szemben és analitikus gondolkodásmóddal rendelkezik. Munkája közben szükség volt-e beszélgetésekre a fuvarozatókkal vagy más partnerekkel? Megállapíthatja-e magáról, hogy beszélgetőpartnerét sikeresen tudja befolyásolni, meggyőzni? Vagy eközben egy bizonyos, állandóan ismétlődő „rossz érzése” volt? Miért? Talán a beszélgetési rutin hiányzik, vagy pedig ön egyszerűen olyan típus, aki másokat sem kritizálni nem akar, sem világos és érthető követelményeket nem akar másokkal szemben támasztani.

Példa a — Személyes tulajdonságok — ellenőrző tábla kitöltéséhez: Kérdés: Be tud-e állni beszélgetőpartnerének a vitatkozási szintjére? Ezen kérdés megválaszolásánál azt kell megkérdeznie önmagától, hogyan viselkedik ön pl. szakmai viták vagy privát beszélgetések alkalmával. Megpróbálja-e és képes-e partnerének argumentációját felfogni és feloldozni?

„Rá tud-e állni” belsőleg is beszélgetőpartnerére „hullám-sávjára” vagy egyszerűen leblokkol és ezáltal „kapitulál”? Kérdezze meg pl. ezzel kapcsolatban egy barátját is, hogy vélekedik önről, mint beszélgetőpartneréről?

A következő lépésben foglalja össze az ellenőrző táblák kidolgozásánál tapasztaltakat és az eredményeket.

Próbálja meg az önelemzés minden problematikáját írásba foglalni. Biztosítson magának megfelelő nyugalmat és elegendő időt a válaszadáshoz. Nyugodtan poszeokoljon el jó sok papírt személyes „helymeghatározására”, a befejtetés bizonyosan megtérül. A jelenlegi helyzet felmérésének másik oldalaként a foglalkoztatási lehetőségeket kell felmérnie. Ez nagymértékben függ

— attól a szakiránytól, ahol végez (szűkebb vagy tágabb szakmai, és ezzel együtt foglalkoztatási lehetőségek),
 — más felsőfokú végzettségű konkurenciájától,
 — az ágazat fejlesztési irányától és

— a népgazdaság illetve a munkaerőhelyzet mindenkori konkrét feltételeitől.

Hely hiányában ezeknek a részletes kifejtésére nem kerülhet sor.

A lap következő számában — ezen téma folytatásaként — néhány gazdasági munkakör követelményi profiljáról és az idevezető szakmai útról lesz szó, valamint arról, hogyan tudjuk megfogalmazni személyes céljainkat, s ezt hol és milyen formában valósíthatjuk meg a gyakorlatban.

Szegedi Zoltán
 adjunktus
 közlekedési tanszék

Előrelépés és kompromisszumok

Kérdés, vajon miért vetődött fel a május 10-i Poltáron, hogy legjobban, ha az ember a jegyzetét csak saját maga számára, a maga gyújtéményébe készíti? Vajon azért-e, mert vannak olyanok, akik a mechanizmus vitában 1953 óta úgy vesznek részt, hogy beásták magukat

egy fedezékbe és onnan lőnek

Van egy generációnak egy olyan része, amely nem is fog ezzel föltagyni? Vagy mert a nemrég lezajlott akadémiai vitán a nagyobb nézeteltérések a nagyobb viták, a reform(ok?) politikai-ideológiai vetületével kapcsolatban zajlottak? Mert egyesek szerint 1957-ben a beszolgáltatási rendszer megszüntetésével, az 1959-es árendszerváltozásokkal stb. kezdetét vette a reformfolyamat, és ezzel szemben egy másik vélemény szerint 1957-ben a magyar politika felhagyott a sztálinista gazdaságpolitikával, ami ugyan nem vezetett el a reformokhoz, de amely nélkül nem vált volna lehetséges, hogy eljussunk egy lényegesebb reformhoz 1968-ban? Vagy mert van olyan álláspont, amely szerint 1972-től 1978-ig a reform előtti berendezkedés restaurációja folyt, s ezzel polemizál egy másik, amely szerint 1972-ben megállt a reformfolyamat, egy politikai kompromisszum megállította és hat évig tartó (hasznos és szükséges, bár szerencsésebb lett volna, ha a hatvanas évek elején, közepén lezajló) vitára kényszerítette, s ez a megtorpanás, de vissza nem lépés tette lehetővé az 1978-as folytatást? Vagy mert szóba került Liska Tibor neve, akinek a koncepciójából valami már ki van próbálva, és remélhetőleg még sok minden ki is lesz próbálva, de az egész úgy ahogy ő

szertné valószínűleg nem lesz kipróbálva (ami természetesen nem minősíti ezt az alapvetően kritikai koncepciót)? Vagy mert az öngazgatóst akaró reformközgazdászok törekvése bizalmatlanságukat is kifejezi, tartanak attól, hogy valahogyan visszatér a minisztériumok direktív irányítása, ami ellen csak az öngazgató vállalatok léte biztosíthatja a piaci automatizmusokat? Mert ez a bizonytalanság a tervezést féltők részéről is megnyilvánul, s mert emiatt a bizalmat erősítő intézkedések is szükségesek? Mert aki egy kicsit is foglalkozik a reform lehetőségeivel, az tudja, hogy bizonytalan az, hogy eldöthető-e a koncepcionális kérdések, s helyükre a konkrét lépéseket tisztázó viták kerültek-e?

Az utóbbi hónapok egyes próbálkozásainak azon tapasztalatai, melyek szerint egyes kutatók meghívása fórumok, előadások tartására, nem kis nehézségekbe ütközik, azt bizonyítják: valóban nehéz kérdés az ügynevezett „kis lépések politikája”, vagy a radikális reformközgazdászok szerepének értékelése. Így volt ez ezen az esten is, hiszen nem kis probléma az, hogy a magyar gazdaság jelenlegi konszolidációs időszakában bizony ellentmond a gyors reformlépéseknek (pl. ennek importigénye sem lenne biztosítható) és hogy az alternatívái (véltetően):

nem lépni vagy kicsiket lépni.

Itt az egyetemen is tapasztalható, milyen nehezen áll rá az újabb és újabb diáknemzedékek viselkedése arra a pályára, amelynek alapmondata, hogy kompromisszum nélkül nincs politika még akkor sem, ha egyes vitapartnerek álláspontját a jóról, a számukra valószínűleg nonszensznek tartjuk. Minden reformnak szüksége van radikálisokra, mert szükség van olyanokra, akik teljes következetességgel küzdenek érte, terjesztik nélkülözhetlenségének eszméjét! A pragmatikusoknak is megvan azonban a maguk kiegyensúlyozott szerepe és a kérdés mindig az egy reformfolyamatban, hogy a radikálisok tudják-e biztosítani szerepük érvényesülését úgy, hogy közben mindig keresniük kell a kompromisszumokat.

A Klub Közlönynek, a KGST és a magyar reformtörvények viszonyára vonatkozó kérdésében benne volt a felelet. A közgazdasági irodalomból ismert a KGST-országokban folyó kereskedelem bizonyos versenykörülményei, a minőségi igények növekedése, egyes árverseny-situációk ösztönző hatása, illetve például a kereskedelemben a vevők igényeit nem követő, hosszú időre merev termékstruktúra fékező volta. A gazdaságpolitikának arra is alkalmasnak kell lennie, hogy miközben jól kezeli a KGST-

beni strukturális kapcsolatokat, jól orientáljon a világpiac felé is. Jó pár évvel ezelőtt egyes külföldi szakemberek a KGST-mechanizmusok lényeges változását várták az egyes országok gazdasági mechanizmusainak megváltozását. Ma már úgy tűnik, hogy a KGST-ben minden ország a saját adottságaira alapuló gazdaságpolitikát folytat — s ennek fenn kell maradnia —, s hogy ezek sajátos gazdasági változásai változtathatnak a nemzetközi gazdasági kapcsolatok mechanizmusain.

A fórum hallgatóságának kérdései is nagyjából két részre oszlottak. Az egyik fajta kérdésben benne volt a felelet, illetve többé-kevésbé nyilvánvalónak tűnt, hogy a kérdés mit szeretne válaszként hallani. Ilyen volt például a minisztériumi struktúra jövőbeni megváltozását firtató kérdés, amelyre nyilván a kérdező is tudta a választ, nevezetesen, hogy a nem túl tagolt, nem vállalatfelügyeletet, hanem törvényességi felügyeletet folytató ágazati minisztériumi struktúra, illetve egy ilyen struktúrában az ágazati gazdaságpolitikák léte szükséges minden gazdaságban. Vagy ilyen jellegű volt egy másik kérdés is a nagyvállalatokkal kapcsolatban, amely egyszerűen csak így összegződött: „Meddig kell etetni a kövér macskákat?”

Részben az előzőekhez hasonló jellegű volt az a kérdés is, amely arra kérdezett, hogy kikkel kell megcsinálni egy reformot, azokkal a „gyarló emberekkel”, akik félnék is a reformtörvényektől, de túl sok lözongot, használhatatlan utasítást kaptak már életükben, s ez sincs kedvükre, illetve, hogy milyen méretű kádercserélődéssel járhat egy reform? De ez a kérdés átvette a fórum egész estjén át-

maguknak csinálnak reformot

a maguk adott kereteiben — jó megközelítésnek tűnik. Ezzel szemben annak az álláspontnak az érveit, amely szerint azért nem szabad nagy-dobra verni a reformot, mert ez nemzetközi vonatkozásban sem célszerű, no, meg „megalapotlan várakozásokat” kelthet az emberekben, szóval ennek az álláspontnak az érveit legalábbis megfontolandóak. Ez a helyzet vezethet ugyanis oda, hogy még a Közgáz is úgy értékeli az eseményeket — némileg össze-mosva az elhatározott intézkedések súlyát a megvalósulásuk felé tett lépések visszafogottságával —, hogy „a legutóbbi KB-ülésen a reform mérsékelte továbbfejlesztése mellett foglaltak állást”. Na már most demokratizáló átalakítást alapvetően demokratikus eszközökkel — pl. a nyilvánosság igénybevételével — lehet csinálni, mert egyébként nem kap támogatást, hirtelen lesz, stb. Egy reform-

húzódo kérdéskörhöz, ahhoz, hogy mi az ugrópontja, alapvető biztosítéka egy reformnak, illetve hogyan alakulhat egy reform támogatása. Az az álláspont, amely a realitások számbavételével úgy gondolja: a reformot „félülről” lehet, kell indítani, de ezeknek a lépéseknek ki kell váltaniuk a haladó emberek öntevékenységét, amelynek során ezek maguknak csinálnak valami — anyagi-erkölcsi — jót,

nek az emberek öndeterminált, önhatalmú tevékenység-szervezése felé kell utat nyitni, ami szükségképpen együttjár a bizonytalanság növekedésével (pl. a munkahely bizonytalanságával), s ha ez titokban nyer teret az életükben, akkor ez utóbbi oldalát ragadják meg, mint valami sötét mesterkedést, s ez nem lenne szerencsés! Mindazonáltal talán úgy összegezhető ez az est, hogy beleillett a tanulságoknak abba az évek óta tartó sorába, melyek arra figyelmeztetnek, hogy a demokratikus eszközökkel való operálásba az is beletartozik, hogy nem ki-csúszni, hanem kompromisszumokat kövve együtt élni kell a nagyon elterjedt vélekedéssel, amely kissé ironikusan így fogalmazható meg: „a szabadság mindennapos bizonytalanságánál jobb a biztos tudat, hogy holnap is korlátoznak”.

K. S.

A LÁNYOK...

a lányok, a lányok asszonyok
Fotó: Erdős Tamás

Nehéz a magyar nyelv?!

Beszélgetés külföldi hallgatókkal

Gyakran javítjuk ki egymást, sok magyar sem tud helyesen beszélni, pedig gyermekora óta tanítják rá. Dé-mennyi nyelvi gonddal küzdenek elsősorban azok a külföldi diákok, akik távol a hazájuktól, magyarországi egyetemeken tanulnak. Néhány külföldi hallgatót kérdeztem erről. A megkérdezett fiatalok között másod-, harmad-, negyed-, ötödéves és már végzetek voltak.

— Melyik országból jöttél és tudtál-e már magyarul?

— Lengyelországból érkeztem öt évvel ezelőtt. Csak itt Magyarországon tanultam magyarul, számomra azonban ez nem volt nagyon megerőltető. Vannak még botlásaim, de úgy érzem, hogy mindent megtettem annak érdekében, hogy könnyebben megértsem társaimat.

— Az egyetem kezdetén voltak-e nehézségeid az órákon, esetleg a vizsgákon?

— Természetesen! Ugyanis az egyéves előkészítő a külföldiek számára nem nyújt annyit, hogy az órákon minden tökéletesen érthető legyen. Egy-két kudarc után arra ösztönöztem magam, hogy minél többet tanuljak, s így elsajátítottam a legszükségesebbeket. Többet tanultunk, mint a magyarok, de ez természetes.

— Mondtad, hogy nemcsak szótárból tanultál, hanem sokat beszélgetél magyarokkal is. Azóta, hogy ilyen folyékonyan megtanultad a nyelvünket, hogyan fejlesztetted a tudásodat?

— Rendszeresen hallgatom a magyar adásokat a rádióban, s ha időm engedi, elolvasom a folyóiratokat is. Az olvasással nagyon sokat lehet tanulni.

— Úgy tudom, ti Mongóliából jöttetek. Milyen volt megtanulni magyarul?

— Nagyon nehéz. Most már könnyebben megértjük magunkat. Másodévesek vagyunk és most fogunk szigorlatozni magyar nyelvből.

— A vizsgán sikerül kifejeznetek magatokat?

— Nem tudunk minden szót helyesen kiejteni, de nagyobb problémánk nem volt még. Ha nem tudjuk magyarul az

anyagot, néha az orosz nyelvtudásunkat is felhasználjuk.

— Az egyetemi évek alatt is tanultok hivatalos óraszámban magyar nyelvet. Mennyire segít ez nektek?

— Szükségünk van rá, mert nem mindig lehet mongol szótárakat kapni és a magyar nyelv-órán folyamatosan tudnák segíteni a tananyagok megértésében.

— Azt mondtad, hogy Etiópiából jöttél. Mennyire tanultál meg magyarul az egyéves előkészítőn?

— Azt is mondhatnám, hogy semennyire. De az egyetem alatti magyar nyelv oktatás sem segített sokat.

— Mit gondolsz, miben volt a hiba?

— Először is egyéves tanfolyamon csak külföldiek voltak összezárva, magyarok szinte sehol. Így csak az ragadt ránk, amit egy tanfolyam nyújtani tud.

— Ezek szerint azóta többet tanultok a kötelező magyar órákon?

— Az a tanfolyam sem ér semmit, ami az egyetem első két évében kötelező. Ugyanis a tanárok nem tudnak csak magyarul, így nem is tudják megvilágítani számunkra egy-egy szó jelentését esetleg más nyelv segítségével. A csak magyar rokonértelmű szavakkal semmit sem értünk meg, hiszen éppen magyarul nem tudunk. Szinte mind külföldi beszél franciául, németül, angolul, a keletiek oroszul. De ha a tanár csak magyarul beszél, az nekünk nem segítség.

— Akkor te hogyan tanultad meg a nyelvünket?

— Kezdetben nehéz volt. Sokat beszélgettem magyarokkal. Negyedévre mondhatom már egészen folyékonyan beszélek.

— Hallottál már arról, hogy a vizsgán a külföldiekkel ki-vételeztek, mert nem tudták magukat magyarul kifejezni, és ilyen formán a megérdemeltől jobb jegyet kaptak?

— A mi csoportunkban nem volt ilyen, de hallottam ehhez hasonlókat. Azt mesélték, hogy volt egy diák, aki miután nem tudta a kérdésre a választ, ezért hirtelen „elfelejtett magyarul”. A mi csoportunkban aki „elfelejt” a magyart,

az folytathatja franciául vagy angolul. Természetesen ehhez az kell, hogy a tanár is tudjon más nyelveket is.

— Tudtál már valamenynyit magyarul, amikor Afganisztánból eljöttél hozzánk?

— Nem, egyáltalán.

— Most harmadévre mennyire sikerült megtanulnod a nyelvünket?

— Elég gyengén, mert nem tudtam összehatókzni a magyarokkal, afgán szótár pedig kevés van Magyarországon.

A nyelvtanfolyamon pedig szerintem nem tanították jól a magyart, a módszerben volt a hiba.

— Vizsgákon volt nehézséged a nyelv miatt?

— Igen, elég gyakran nem tudtam kifejezni magam, még most is vannak problémáim.

Van azonban olyan diák is, aki ideérkezése előtt tanulta már a nyelvünket.

— Mióta beszélsz magyarul?

— Most negyedéves vagyok, s mielőtt idejöttem egy évig tanultam magyarul.

— Ez az egy év megfelel az egyéves előkészítőnek, amit Magyarországon tartanak a külföldi hallgatóknak?

— Nem egészen. Az egy év stimmel, de én valóban megtanultam az NDK-ban magyarul. Itt pedig úgy hallom, hogy nem sokat segít az előkészítő.

— Hogyan próbáltad továbbfejleszteni a tudásodat?

— A kollégiumban magyar diákkal vagyok egy szobában. Így rákényszerültem, hogy minél előbb tökéletesen megtanuljak magyarul. Szerintem ezt kellene tenni minden külföldinek.

— Mit gondolsz, miért nem teszik mégsem?

— Félnék, gátlásosak, na meg azt hiszem, hogy aki nem akarja, az nem tudja megtanulni. Sok külföldi nem vállalja azt, hogy külön legyen a honfitársaitól, s ha együtt vannak akkor németül, angolul, franciául, lengyelül beszélnek egymás között. Vállalni kell a nehézséget, s akkor könnyebben meg lehet tanulni magyarul.

Természetesen van olyan is, aki hogy elvégezte az egyetemét, folyékonyan tud magyarul.

— Valóban így van ez minden külföldivel?

— Marokkóból jöttem, már hét éve vagyok Magyarországon. Jól tudok magyarul, de azt hiszem, hogy akik végeznek az egyetemen, nem mind-egyikük tud igazán jól beszélni.

— Szerinted mi adja a különbséget?

— Mindenekelőtt az, hogy mennyire beszélnek a külföldiek más nyelvet is, milyen a nyelvérzékük. Ehhez járul hozzá az, hogy milyen tanfolyamra jár, és ott milyen szinten tanítják őket. Amikor én tanultam az egyetemen, akkor nagyon rossz módszerrel tanították a magyart.

— Te hány nyelven beszélsz?

— Anyanyelvem az arab, már otthon tanultam spanyolul és franciául, itt azt hiszem, megtanultam magyarul, s az egyetemen most is hallgatok angol órákat.

— Vagyis öt nyelven tudod megérteni magadat. De hogyan tanultál meg ilyen jól magyarul?

— Voltak magyar ismerőseim, s a természetemből adódóan kerestem is a magyarok társaságát. Sokat kijártam a kollégiumból, így rá voltam kényszerítve, hogy magyarul beszéljek.

— Olvasol magyar könyveket?

— Újságokkal kezdtém, rádió, televízió keresztül értesültem a világ híreiről, azóta eljutottam odáig, hogy magyar regényeket is olvasok.

— Ha visszaemlékszel a kezdeti időkre, milyen nyelven jegyzeteltél?

— A rövidítéseket általában franciául vagy arabul írtam le, de a lényegét magyarul próbáltam lejegyezni. Voltak társaim, akik anyanyelvükön írtak le mindent, vagyis amit megértettek. Sokan nem értettek — és úgy hallom ez most is így van az első évfolyamon — magyarul, nem értették az előadásokat, így jegyzetelni sem tudtak semmit.

— Mit gondolsz, hogyan lehetne elősegíteni azt, hogy jobban megtanulhassák nyelvüket a külföldi hallgatók?

— Jobb nyelvórákat kellene tartani és sokkal többet követelni, vagyis nem átengedni a vizsgákon azokat, akik nem tudnak. És rávenni a külföldieket arra, hogy minél többet beszéljessenek magyar diákokkal. Kezdeményezők lehetnének ebben a magyar hallgatók is, talán úgy könnyebben menne.

Pecze Márta

Cogito ergo sum

Oktatók vállvetve. Fotó: Erdős Tamás

„Múlt epizód vagy kezdeményező erő?”

A Hazafias Népfrent mellett működő Fiatal Közgazdászok Klubja legutóbbi összejövetelén Pozsgay Imrét, a Hazafias Népfrent Országos Tanácsának főtárgyalóját látta vendégül. A találkozó első felében Pozsgay Imre előzetes írásos kérdésekre válaszolt.

milyen garanciákat képes kínálni

ezen ellen az egypártrendszer, illetve alkalmas eszköz-e az egypártrendszer a szocialista társadalmi rendszer irányítására? Annál is inkább jogos ez a kérdés, mert — mint ismeretes — Marxnál a szocializmus politikai berendezkedésének előzetes képéről nem esik szó kormányzó felelősségű munkaspártokról. A munkaspárt kezdeti felfogásában az a szervező erő, amely véghezviszi a munkásosztályt an sich — magában való — osztályból für sich — magáért való — osztállyá válását, s csak a századforduló után terjed a párt hatalomátvétellel számoló élcsapat-felfogása.

a társadalmi nyilvánosságot jelölte meg.

A párt taglétszáma 840 ezer, a statisztikai tömeg reprezentálja a társadalmi mozgásokat, s a párt működésének legnagyobb kockázata e tömeg támogatásának elvesztése. 1956 emléke — amelyhez hasonló tapasztalatokra a csehszlovák és a lengyel pártok is van — megóvja a magyar pártot attól, hogy azt a korszakot újra átélje. 1972-től 1978-ig viták, áramlatok vitája folyt a pártban is a továbblépésről, s a döntés a demokratizálódás irányába mutat. Valójában azonban nem volt, és most sincs két alternatíva (nevezetesen a nyitás, illetve a csavarok meghúzása). Ez utóbbi egykori kipróbálása, a demokrácia visszavétele csúfhoz vezetett, nincs tehát más út, mint a demokrácia útja. Ehhez pedig elengedhetetlen a pártdemokrácia növelése, hogy az aztán kisugározzon az egész társadalomra.

A jelenlegi helyzetet az jellemzi, hogy a párt túlzottan szoros ölelésbe került az állammal. A fejletlenség, a társadalom felülről építhetősége és az 1945—1949 közötti politikai beharcok stb. miatt, a

aki nem akar reformot, az ellenforradalmat csinál

— mondta Pozsgay Imre —, majd annak a meggyőződésének adott hangot, hogy a reformnak addig van esélye, amíg a spontaneitás (ami hosszú időre válsághelyzetet teremt) át nem veszi az uralmat. A reformnak világtörténelmi jelentőségét is látja, amennyiben: „A most következő másfél évtizedben dől el, hogy ami Kelet-Európában történt, múlt epizód csupán, vagy kezdeményező erő?”

A Szovjetunióban az új pártprogram előkészítésével a jövő alapkérdéseire keresik a választ, a világtörténelmebe való beilleszkedést, a jövőbeli kezdeményezőket illetően. Úgy fogalmazhatunk, hogy világtörténelmi perspektívája a szocializmusnak van, de

szervezettől, intézménytől, mi biztosítja az ötvenes évekhez hasonló visszaélések kiküszöbölését? — szölköztek a kérdések, amelyeket Pozsgay Imre az egypártrendszer adottságait szem előtt tartva kezelte. Előrebocsátotta, hogy autokratikus és voluntarista döntésekért, jelenségektől nem kell az ötvenes évekig visszanyúlunk, egyik-másik szocialista országban ma is jelen vannak a személyi kultusz formái és dicsőfénnyel övezett személyiségei. Ha ez lehetséges, márpedig lehetséges — folytatta Pozsgay Imre —, akkor jogos a kérdés, hogy

eredeti elképzelése. Magyarországon 1949-re szüntették meg a koalíciós pártokat, s a kommunista pártnak ezt a túrelmetlenségéből fogant magartását később az MSZMP is súlyos balfogásként értékelte. Nem szentségtörés, ha ezek után felvetődik, vajon nem kellene-e most célracionális és értékrationális alapon változtatni a magyar politikai berendezkedés egypártrendszerűségét? — tette fel a kérdést Pozsgay Imre. Az egy párt negyedszázados eredményes kormányzása alapján iluzorikus, a reformot megakasztó, az intézményrendszer felborító, ésszerűtlen, dezintegráló törekvésnek nevezte új pártok „kiagyaltását”, olyan elképzelésnek, amit az utóbbi öt év gazdasági stagnálását és a megrázkódtatásokat megelégedt nép sem támogatna. Az önkényuralom visszatérése elleni biztosítékként Pozsgay Imre a párttagságot és

párt megragadta az államot, hogy a céljai érdekében működtesse. De az állam se szent — mondta Pozsgay Imre, s hétéves állami tisztviselői tapasztalataiból hozott példát arra az elterjedt gyakorlatra, amely szerint állami elképzelések a pártba „csempészve”, ott pártkarakattal iszositva, a megvalósulás nagyobb esélyével kerülnek vissza eredeti helyükre.

A népfrentnek a politikai intézményrendszerben elfoglalt súlyáról, szerepéről szólva elmondta Pozsgay Imre, hogy van, ahol jegyzik a népfrentot, van, ahol nem. „Folyik itt ironizálás is a társadalmi szervezetekről, de ezzel vigyázni kell, mert aztán a sors ironiája következik” — fogalmazott —, s ezen a Lengyelországban történtek egy tanúságát értette: azt, hogy a lengyel modellben ironikusan lekezelt, transzmissziós szerepre kárhözottot szakszervezetre egyszer csak nem mondott a munkásság, s közte kétféle párttag. „Széchenyi szerint, aki nem akar reformot, az ellenforradalmat csinál, én azt mondanám:

„a hátrányban levők védelme”.

Mit jelent ez? Többek között azt, hogy szakítani kell az állami szemlélettel, hogy a szocializmusban nincsenek szegények. Elegendő csupán a több mint 2 millió nyugdíjast említeni, akiknek az átlagos nyugdíja havi 2800 forint, de másfél millióan ennél kevesebb pénzből élnek, miközben 1975 óta a reálérték terén ők szenvedték a legnagyobb kárt. Hogyan léphet fel a népfrent ilyen kérdésekben a hátrányban levő lakosság védelmére? Pozsgay Imre a jelenlegi ma-

gyar kínálathányos gazdasági rendszerben nem tartotta célravezetőnek a nominálberek növekedését célzó nyomást. Növekedéshányos gazdaságban felosztható új jövedelem nem képződik, a megoldás tehát csakis az új növekedés előkészítése, forrásainak felkutatása lehet. Hangsúlyozta, hogy a további növekedésnélküliség iránti politikai túróképesség nagyon csekély, s ezzel számolni kell. A kibontakozás érdekében mindenkinek a saját helyén, a saját lehetőségeivel kell ezeket az érdekeket képviselni — mondta Pozsgay Imre, és hozzátette, hogy — eszerint cselekszik is, a rendelkezésre álló — nem túlzottan bőséges — eszközökkel. A népfrent a legkisebb apparátusú, legkevésbé bürokratizált magyar politikai szervezet, valós politikai súlyának korlátai nem ebben állnak. Bár kétségtelen, hogy Magyarországon a despotizmus hagyományai miatt az utasításokat adó nagy, túlcen-tralizált apparátus és nem a nép öntevékenysége az elfogadott. A magyar „hagyományokat” követve, egyelőre a népfrent is tervezi apparátusának bővítését, ám a helyi önkormányzat erősítését célzó intézkedéseket is kezdeményez: pl. jelenleg a tanácsbírák 80 százaléka determinált, csupán 20 százalékukról dönt önkormányzat, a népfrent kezdeményezi ezen arány megfordítását.

A népfrent és az agrárlobby kapcsolatát firtató kérdésre válaszolva Pozsgay Imre elmondta, hogy a népfrent felfogása szerint az ország stabilitása múlik az agrárszektoron, amelyet ennél fogva meg kell óvni az összeomlástól, s ennek képviselőit, ha úgy tetszik, az általános fogyasztói érdekvédelem témakörébe emelte az agrár ágazat intézményi felépítése tanulmányozandó — de nem mechanikusan másolandó — példa lehet más ágazatok számára is.

„Az utóbbi időben egyre inkább az érdeklődés fókuszába kerülnek (főleg bizo-

a régi Nemzeti Színház önkényes lebontását

és az új felépítésének szintén önkényes elhatározását, és egy jelenlegi gazdasági és természetvédelmi krízisbe veze-

nyos nagyberuházások kapcsán) egyes környezetvédelmi problémák. Milyen szerepet játszhat a Hazafias Népfrent egy környezetromboló katasztrófa elhárításában? Meddig mehet el például egy jelenlegi konkrét ügyben? Ki dönti ezt el? A szervezeti demokratikus részvételi lehetőséget kihasználni igyekvő résztvevők, vagy valamilyen felső kontroll?” — ez volt a következő kérdés. Pozsgay Imre azzal a kijelentéssel kezdte reagálását, hogy felkészültségem elegendő e kérdés megválaszolásához. A téma általános vetületeit ragadta meg: hogy a környezetvédelmet illetően alapos szemléletváltás kellene, amelynek első lépéseként akár kormányzati úton is rá kellene kényszeríteni a gazdálkodó egységeket a környezetvédelmi ráfordítások növelésére, hiszen nyilvánvaló, hogy az állampolgár szemelése kisebb, mint a gyárak, üzemek környezetszennyezése. Ezt a felfogást a népfrent vállalni és képviselni tudná, mert látni kell, hogy „jobb, ha ezt mi vállaljuk, mint ha önálló politikai mozgalom jön létre e célból” — mondta Pozsgay Imre. Ezután nyugat-európai környezetvédő, zöld mozgalmakra tért ki, és azokat perspektíva nélkülülte, tagadásra épülő opozíciónak minősítette. Ha a civil társadalom megnyilvánulhat a népfrentben, akkor Magyarországon nincs létalapotul ilyen típusú szerveződéseknek, hiszen az alkotmányos rendben van meg politikai kifejeződések joga — fejezte be az előzetes kérdésekre szánt válaszait Pozsgay Imre.

A kérdések, hozzászólások sorát Páska Csaba mérnök kezdte, aki rossz közérzetének néhány elemét osztotta meg a hallgatósággal. Elmondta, hogy 1969 óta népfrent- és tanácsügyi munkája során mindent meg tett azért, hogy deklarált állampolgári jogait a döntésekben ténylegesen gyakorolja, és csupán kudarcairól adhat számot. Fontos példaként a budai hegyoldalért folytatott eredménytelen küzdelmeiket,

tő befolyásolhatatlan döntéssorozatot említett. E kérdéseket illetően nemcsak a demokratikus, többségi állam-

polgári állásponton nyugvó döntés hiányzik, hanem az állampolgárok minimális tájékoztatása is. Pozsgay Imre erre úgy reagált, hogy az ilyen típusú rossz közérzet az a veszteség, amit a rendszernek el kell könyvelnie, ha nem javít tevékenységén, s egyre több ilyen csapás éri a rendszert. A reformot csak a politikai intézményrendszer fejlesztésével együtt tudja elképzelni, tisztán gazdasági mechanizmusokkal nem oldható meg az alapprobléma. A valós előrelépésért való kiállítás természetes önbecsülés és egészséges becsvágy kérdése. O személy szerint érez magában képességet arra, hogy véleményét érvényesítse, ám az ehhez rendelkezésre álló intézményeket maga is szűkösen tartja — mondta Pozsgay Imre. Ki kell lépni a jelenlegi szűk körből, de ez nem képzeltelhető a mostani intézmények lesöpörésével. További

a spontaneitástól nem kell félni,

a kezdeményezőket pártolni kell, a népfrentszándéka szerint nem hullámtörője, hanem kezdeményezője kíván ezeknek lenni. A spontán mozgás üdvös, ám egy tisztán tiltakozó, konstruktív gondolat nélküli opozíció nem tartható jónak. Illusztrációnak Kecskemét példáját hozta, amely a kiegyezés után szinte kizárólag ellenzéki képviselőt küldött a fővárosba, ám máig érvényes kezdeményező, öntevékeny hagyományok otthona.

Egy további kérdés a Pozsgay Imre által kívánatosnak tartott reform, új növekedési pálya jellemzőiről érdeklődött. A szükséges ösztönzési, jövedelemelosztási és egyéb társadalmi, politikai célok reális szintű megvalósításához évi 2,5 százalékos nemzetijövedelem-növekedés kellene néhány évig, azután még több, további hitelek nélkül — válaszolta Pozsgay Imre. Szükséges továbbá a tulajdonviszonyok működésének megváltozása, a bér- és árszabályozás korszerűsítése stb.

Az utolsó hozzászóló a Pozsgay Imre válasza miatt csalódottságának adott hangot. Kifejtette, hogy azok egy túlzóan radikális-ködképpel való konfliktus tételének fel, s ezzel a feltételezett állásponttal szemben fejtik ki óvatosságra intő érveiket. A változásban ezzel szemben a változtatásokkal szembeni ellen-

kínlódo szakasz várható, amelyben hatni kezdenek majd az ilyen erők. Hozzáte- te, hogy a szocializmus sokáig nem volt igazán akceptált, és elfogadásában döntő szerepe volt a javuló életszínvonalnak: most tudomásul kell venni, hogy ennek árát fizetjük.

Egy hozzászóló Pozsgay Imrének a környezetvédő mozgalmakról mondott véleményével vitatkozva jelezte, hogy a nyugat-európai zöldek sem csak tagadásra szerveződnek, és még ha így lenne is, korai lenne ebből arra következtetni, hogy Magyarországon is tagadásra épülnének, ha lennének, és jobb a spontaneitásnak elejét venni. Egyben tájékoztatta a jelenlevőket egy dunai tájvédelmi társaság szerveződéséről és tárgyalási lehetőségeit, kintál a népfrentől/nak. Erre reflektálva Pozsgay Imre kifejtette azt a véleményét, hogy

állás hagyományai az erősebbek. Arról nem is beszélve, hogy politikusaink végül is ennek a népek tartoznak felelősséggel, így tehát elvárható, hogy tevékenységükre a lakosság véleménye hatással legyen.

Erre Pozsgay Imre így reagált: „Úgy látom, a centrumban jelölje ki a helyem, és ez nem éppen kellemes, mert oda két oldalról »lőnek«. Nem ködképpel, hanem történelmi tapasztalatokkal állok polemikában. Ez alkalommal nem került napirendre a nemzedéki kérdés, pedig szívesen beszéltem volna róla, annyit azonban szükséges megállapítani, hogy engem önként egy korszak választ el, annak minden személyes tapasztalataival. Ebben beletartozik a Tájékoztató Iroda 1948-as határozata éppúgy, mint 1953. Berlin, 1956. Poznan—Budapest, 1959. Kína, 1968. Prága, 1970—1976—1980. Lengyelország. A szocializmus útja nemcsak sikereivel, hanem válságainak ívével is felrajzolható. A kérdés, hogy mennyire vannak erre tekintettel azok, akik megélték, és azok, akiknek nincs vesélyérzetük, akik tehát szabadabbak ebben az értelemben. Ennek lehet a következménye, hogy ami az egyik oldalról merész magatartás, az a másik oldalról túl óvatosság tűnik. Ne várják tehát, hogy kilépjek a brómból, hisz az vesélyes feledékenység lenne...”

Molnár Gabriella

Irány: a termelői infrastruktúra területe

Az ipari kari tanács három évvel ezelőtti elhatározásának megfelelően az agrár- és az iparszak felelőseinek beszámolója után, május 10-i ülésén a közlekedési szakképzés helyzetéről és fejlesztésének irányairól szóló beszámoló vitatott meg. A vitát az ülés jegyzőkönyve alapján rekonstruáljuk.

Kovács Ferenc (a közlekedésgazdaságtan tanszék vezetője) előljáróban elmondta, hogy a tanszék értekezlet az anyagot megvitatta, az ott elhangzottak nagy része már szerepel az anyagban. A képzéskorszerűsítés bizonytalanságai nem tették lehetővé enél határozottabban megfogalmazott javaslatokat, de a külső és belső szakemberek határozott véleménye, hogy társadalmi szükség van a közlekedési szakra. Kérdésekre válaszolva hangsúlyozta, hogy feltétlenül szükségesnek tartja az üres 1,5 státusz betöltését. Egyértelműen jónak ítélte a tanszék külső kapcsolatait, változta a fő kutatási témákat, amelyek nagy része társadalmi kutatásokhoz kapcsolódik.

Olló Lajos (statisztika t.) hozzászólásában jogosnak tartotta a tanszék létszámgigéjét, javasolta azt jegyzőkönyvben is rögzíteni. Sürgetőnek tartotta a tanszék a közlekedés szak kapcsán) az alapvető döntések meghozatalát a képzéskorszerűsítésben.

Szabados Anna (ipargazdaságtan t.) színvonalasnak tartotta a vitaanyagot, amely jól tükrözi a tanszék komoly erőfeszítéseit és eredményeit az

utóbbi évek munkájában. Kiemelte a szakon a tanszék és a hallgatók jó kapcsolatát. Az anyag kritikai megállapításai (tárgyak, szakszemináriumok, gyakorlatok stb.) egybe esnek az ipargazdaságtan tanszék véleményével. Fontosnak tartotta a kiegészítő képzés beindítását.

Besenyi Lajos (statisztika t.) egyetértett a számítástechnikai elképzelésekkel, utalva a társtanszékkel való együttműködés jelentőségére. Felhívta a figyelmet arra, hogy a tanszék munkatársak helyezzenek nagyobb súlyt a meglévő tudományos eredmények formai megjelenítésére is.

Udvardi László (közlekedés t.) belső és külső (OT) szemmel megítélve is fontosnak tartotta, hogy az anyag igyekszik befolyásolni a képzéskorszerűsítés jövőbeni döntéseit. Hosszabb távon célszerűnek ítélte a közlekedésgazdaságtan bázisán a termelői infrastruktúra gazdaságtanának kidolgozását.

Bikics István (technológia t.) véleménye szerint a szakosítás terén még határozottabb hangot lehetett volna megütetni. Nemcsak a közlekedés szempontjából, hanem általánosan is elképzelhetetlennek tartja az ágazati szakosodás megszüntetését. A funkcionális specializálódásra az alternatív blokkokat lehetne felhasználni.

Halász Jenő (Közlekedési Minisztérium) javasolta az értékelés és a vállalati tervezés oktatásának beállítását a tananyagba. Felajánlotta a

tárca segítségét a számítástechnikai gyakorlatok és a termelési gyakorlatok megszervezésében, a pályázati kitérők bővítésében.

Pálmai Bea IV. évf. hallgató fontosnak ítélte a képzésben a közlekedésgazdaságtan, a pénzügyi ismeretek, a tervezés és a számítástechnika súlyának növelését. Javasolta a nappali tagozaton két nyelvi szigorlat letételének kötelezővé tételét (a jelenlegi formában a nyelvi képzés nem megoldott), s ehhez a képzési idő egy félévről való meghosszabbítását.

Simon András II. évfolyamos diák sikeresnek tartotta a közlekedés szakon végzett hallgatókkal való találkozót, amelyet a tanszék segítségével szerveztek meg.

Lajtner Tamás III. évf. hallgató a tanszék és a kar segítségét kérte ahhoz, hogy a közlekedés szakosoknak is szervezzenek külföldi termelési gyakorlatot.

Tari Ernő (szervezés t.) felajánlotta, hogy az ipari szakon be nem töltött külföldi gyakorlati helyeket közlekedés szakosokkal töltsék fel.

Mezei Gábor (Hungarocamion) írásban benyújtott hozzászólásában a hallgatók külső kapcsolatait és pénzügyi alképzettségének hiányosságaira hívta fel a figyelmet. Lényegesnek ítélte a közlekedésben dolgozó közgazdászok posztgraduális képzésének bővítését, színvonalának emelését.

Kovács Ferenc megköszönte a hozzászólásokat, majd el-

mondta, hogy a tanszéki létszám kiegészítésénél a számítástechnika alkalmazásának igényéből indulnak ki. Bővíteni kívánják a tanszék közötti együttműködést, eddig főként az ipargazdaságtan tanszékétől kaptak segítséget. Fontosnak nevezte a mikroökonomia kidolgozásába való bekapcsolódást, annak figyelembevételét a szakképzésben. Egyetértett a kutatómunka fontosságával, a publikációs tevékenység fokozásával, a tudományos fokozatok megszerzésének szükségességével. Megjegyezte, hogy rövid távon nem lát lehetőséget az óraszámot növelő igények kielégítésére és a képzési idő meghosszabbítására. Úgy látja, hogy az esti-levelező tagozatosok nyelvi képzése még ma sem megoldott.

Csáki Csaba dékán összefoglalójában hasznosnak nevezte a vitát. Véleménye szerint nem kell túldramatizálni a képzéskorszerűsítés bizonytalanságait. Egyértelműen tartotta a közlekedési szakképzés fenntartásának szükségességét, hosszabb távon kiterjesztését a termelői infrastruktúra területére. Nagy eredmény a kiegészítő képzés beindítása, de ezt nem kellene követni a posztgraduális képzésben, ott inkább a funkcionalitás erősítése a cél. Az esti-levelező tagozaton a nyelvi képzés a kiegészítő tagozathoz hasonlóan (egyetemen kívül nyelvviszga letétele) kellene megoldani. A szakképzésben indokolt a makro- és mikrotémák szétválasztása, fontos a tanszék részvétele a mikroökonomia kidolgozásában. A javuló tudományos munkának a formális jegyeit is erősíteni kell.

Mórággyi kerekeskút

Fotó: Erdős Tamás

RADNÓTI MIKLÓS (1909—1944)

Radnóti Miklós:

Szél se fúj itt már

Tolnai Gábornak

Minden alszik itt, két virág is szotyogva egymásra hajlik, esőről álmodik lassan s rottyogva nő;

fizessetek nékem két erős cipőt és elmegyek napnak Indiába sütni, hol fehér uccákon reggel a lázadás szalad, szép rőt haján a fiatal tömegekkel!

vagy elmegyek fényleni hónap az erdélyi tetőkre, hol balladák hímzett szoknyáit fújja feketén éjjel a szél, mert szél se fúj itt már!

hasrafeküdt utakon itt a napfény és nyogokat méltázva vakarja farát. (1932)

„1939. Szeptember 29. Péntek.

Tegnap a temetőben egy vadgesztenyét szeđtem föl a földről, szorongattam egész idő alatt, fényes volt, gyönyörű, finoman erezett, — műremek. Ma délben megtaláltam a kabátom zsebében. Fénytelen, tompa lett, kicsit ráncos, gyűrött. Borzalom.

Ma észrevettem, hogy mennyire szeretem az átjáróházakat. Ha nem is rövidíti az utamat, ha süt a nap, akkor is átmegegnek rajtuk. Jó egy kicsit visszamenni az anyaméhbe, — pihenni.

(Részlet Radnóti Miklós naplójából. Megjelent: Kortárs 1984/5)

Micsoda mocsok hömpölygött körülöttünk? Micsoda utálatos nyál, mit máig se tudunk arcukról letörölni? Hol vannak a shakespeare-i örültek, a bibliai átokfutók — ordítozhatnak helyettünk! Két halál satuja közé szorítva, hogyan is lehetett élni? Tán Radnótinak épp ez volt a hősiessége? Ez volt az a férfiaság, amiért a fiatalok tisztelik és szeretik? Mozdítani bokát és tétet, amíg csak lehet? Főlkelni az árokpartról, mert süt a nap, mert illata száll az avarnak, és a legnagyobb pusztulás közepette is marad egy ház, ahova vissza kell térni?

A Radnóti-életmű, lehetőségeit tekintve, töredék maradt. De töredék maradhat-e az, ami nem anyagszerű benne, és nem forma: az erkölcsi nagyság? Sok költőt ismerünk, aki Baudelaire, Ady vagy Szabó Lőrinc módjára egyenrangú vetélytársként hadakozik versben a halállal, mely mint a fekete özönvíz valahonnan már hömpölyög felénk. Radnótinak nem ez az eredendő félelem méltósága adatott meg; neki nem ezt az ősi mozdulattal arca doboit kesztyűt kellett fölemelnie, ennél sokkal mocskosabbat: az ember által idomított halálét.

(Részlet Csóori Sándor „Radnóti szülőháza” című írásából)

Utasi Mária:

Mérleg

Egyik sem győzhette le a másikat de az ütés és a seb pontosan mutatja a halált

(Válogatta: Zsubori Ervin)

Szokatlan szerepre vállalkozott Koltai János, aki amellet, hogy az Albert Schweitzer c. dráma főszerepét játssza, annak írójaként is debütál. A darab fókuszában valóban egy humanizmus eszencia tálalása áll, olyannyira, hogy némelyik jelenetnél a nézőnek (legalábbis nekem) kétségeim támadnak — nem túlzottan ideális-e ez a felvázolt Schweitzer-kép? Aztán fellapozva Schweitzer önéletrajzásait, rá kell döbenni, hogy valóban az. Felvetődhet, hogy mindez a humanizmuseszencia hangsúlyozásának eszközeül szolgál — melynek időszerepéről lehet ugyan vitatkozni, de mindenképpen a felvetett gondolatok tovább gondolására ösztönöz, aminek pontosságára Schweitzer is rámutatott:

„Jelenleg a gondolkodás megvetésével bizalmatlanság is párosul. Napjainkban a szervezett politikai, társadalmi és vallási közösségek igyekeznek az egyént rávenni arra, hogy ne önmaga kovácsolja ki meggyőződését, hanem egyszerűen tegye magáévá a tőlük készen kapott gondolatokat és elveket.

Az önállóan gondolkodó, tehát szellemileg szabad ember kényelmetlen és rejtjelmes lény számukra. Semmi biztosíték nincsen arra, hogy tetszésük szerint felolvadjon a szervezett közösségben.” (A Schweitzer: Eyletem és gondolataim) 1931. in. A. Schweitzer: Eyletem és gondolataim, Gondolat 1981. 75. old.)

S bár meglehet, hogy merő véletlen, de pusztán a darab továbbgondolása útján a Schweitzer által leírt gondolatokhoz hasonló következtetésekre jutottunk...

De miért lesz valaki orvos az őserdőben? — maradt bennem a megválaszolatlan kérdés. Csak az önéletrajz segített: „1896-ban... (1875-ben született — C. E.) arra az elhatározásra jutottam, hogy harmincéves koromig a tudományok és a művészeteknek élek, azután pedig valami olyan hivatásnak szentelem magam, ahol közvetlenül szolgálhatom az embert.” (im. 74—75. o.) Először itt, Európában próbálkozott, de ma így mondanánk — a bürokrácia útvesztői megakadályozták eme tervében... Keresgélésének egy missziós társaság felhívása vetett véget, amely orvosok segítségét kérte Egyenlítői Afrikába. Ezután kezdte meg orvosi tanulmányait (1905), majd vándorolt ki feleségével — aki képzett ápolónő volt

— Lambarénébe, hogy egy főleg feketéket gyógyító kórházkomplexumot hozzon létre... De ez már vulgarizálás. Nem ez volt az elsődleges célja. Ez az eredménye munkájának.

Tette okának megértéséhez segít, ha megnézzük, mi ért Schweitzer életiszteletén:

— életigenlést — ami az anyagi és a szellemi fejlődésre való törekvést jelenti:

egészségi okok miatt szakította meg — mert bár bevalása szerint nagyon erős szervezete volt, egyre kevésbé bírta az évek előrehaladtával a páras, forró klímát, nem beszélve a maga önmaga általi megterheléséről: gyógyított, kórházat épített, illetve az építkezést vezette, orgonaművészi technikáját fejlesztette, filozófiai és teológiai tanulmányokat, értekezéseket írt —, részben azért, hogy

ban képes a Doktort az első világháború alatt is internálótáborba követni, hogy az újra táplálhassa.)

A zene a darab egyik legfontosabb eleme. Felidézi az őserdő hangulatát, mégpedig remekül! Továbbá a szereplőkben lezajló lelki folyamatokat is érzékelteti. Talán Schweitzer muzikális voltára is utalni kívántak az előadás létrehozói amellet, hogy többször utalás történik Schweitzer orgonaművészetére.

Úgy vélem, Albert Schweitzert mégsem ismerhetjük meg, még vázlatosan sem, s humanizmusa is igen tömény esszenciaként ábrázolt. Mégis érdemes megnézni a darabot. Két okból is. A felsorolt rendezői-technikai megoldások miatt, és azért is, hogy gondolatokat ébresszen. Akár olyan irányba, hogy a harmadik világ (elcsepegtnek ható) problémáján elgondolkozzunk, akár azért, hogy megnézzük, hogyan lehet sematizálva, kommersz módon beállítani egy olyan embert, aki egész életében hadakozott ez ellen, s utánanézzünk, valójában ilyen volt-e. S ha e másodok miatt megyünk el az előadásra, máris van egy keskeny palló, ami általa vezet-het hosszú távú problémáink megoldása felé.

Talán nagy feladatra vállalkozott Koltai János, amikor A. Schweitzert választotta drámájá „tárgyául”. Kár, hogy nem sikerült jobban megmutatni a Doktor igazi arcát. Így ugyanis a Schweitzer képviselte életfelfogás elcsúszkát, irrelevánssá válik a valóság. Arról nem is szólva, hogy egy mesehőssé degradálja, ami ellen talán még maga Schweitzer is tiltakozna: „A cselekvés hőse” — ilyen nem létezik. — mondja. „Csak a lemondásban, szenvedésben lehetünk hősök. Ilyenek ezerszám vannak, de nem ismerik őket, legalábbis a tömeg nem.” Arról nem is beszélve, hogy Schweitzer nem tekintette magát kiválasztottnak: „Egyéni feladatra manapság csak az vállalkozhat, aki a maga erőfeszítéssel vagy áldozatkész barátai révén megszabadulhat az angyali gondoktól.” (Mindkét idézet i. m. 80., ill. 81. old.) Úgy vélem, Schweitzer realisan felmérte lehetőségeit, s tisztában volt a vállalt feladat nehézségével, s azzal is, hogy ő azon szerencsések közé tartozik, aki elképzeléseit, elhatározásait végre viheti.

Czakó Erzsébet

Humanizmus — eszencia öt képben

— Az élet tisztelőének erkölcsét — ami pedig „magában foglalja mindazt, ami szeretet, odaadás, fájdalommal való részvét, örömben való együttérzés és közös erőfeszítés formájában jelenik meg.” (i. m. 129. old.)

A darabban vázolt humanizmus talán a kérdés megválaszolatlansága miatt gyökerek nélküli idea. Meglehet, még így is az: de tudva azt, hogy Schweitzer vallásos volt — amire utal ugyan az első négy képben megjelenő karácsonyi „szertartás” — tudniillik az utolsó kivéve az események karácsonykor zajlanak — talán könnyebben megérthető. (Sem az első, sem az utolsó kép nem Lambarénében játszódik. Az elsőben csak a Doktor legendája van jelen formában, hogy barátja, Stefan, a költő mesét mond Paulinnek, a későbbi lambarénéi ápolónőnek. Az utolsó kép pedig a Nobel-díj átadásakor játszódik, halványan felvillantva azt a távolságot, amely Schweitzer és felesége gondolkodásmódja és egy fogyasztói társadalom nőtágjainak gondolkodásmódja között lehet. (E gyökerek nélküli idea talán elfogadható lenne, amellet, hogy tudjuk, Schweitzer vallásos volt, ha valamilyen módon érzékeltetni turná a darab a fenti életiszteleten alapuló életfilozófiát.)

S ama ténynek a meg nem említése, hogy lambarénéi tartózkodását többször megszakította, tovább erősíti Schweitzer gondolatának és személyének misztifikálódását, naivvá — sokkal naivvabbá — téve az általa képviselt értékeket. (Tartózkodását részben

Európában kórházának felszerelésére és családjá eltarására anyagi fedezetet gyűjtö, orgonahangversenyekkel, előadásokkal, könyvei publikálásával.)

Schweitzer életének színpadra állítása mindenképpen érdekes vállalkozás. Jelen esetben a darab rendezése, a jelmezek és a zenei megoldások szempontjából különösen.

A szereplő néger színészek (?) egy, a megszokott európaiól különböző kultúrkörbe tartozó, afrikai emberek mentalitását, kultúráját villantják fel, túlzott Európa-centrikusság művésztüinknek úde színfoltját adva ezzel.

A jelmezek természetesen igazodnak a szereplőkhöz, de van itt három olyan figura, akikről mindenképpen érdemes szót ejteni: Parsifal, a pelikán (Hüvösvölgyi Ildikó), Schopenhauer, a marabu (Dunai Tamás) és Kodeku, a papagáj (Szereďnyei Béla). Mindhármójuk ötletes jelmeze, s nem utolsósorban — játéka képes feledtetni a színészek ember voltát. Különösen Schopenhauer jelmeze emelkedik ki a sorból. A három állapot darabban betöltött szerepéről annyit — kommentálják az eseményeket, mégpedig több szempontból. A három állapot ugyanis egy egészet alkot, kiegészítik egymást: Parsifal a Doktor minden szavát kritikátlanul elfogadja, Schopenhauer mindenképpen kételkedik, különösen a Doktor cselekedeteit illetően vannak kételyei, míg Kodeku a létet hangsúlyozó, mondhatni „a lét határozza meg a tudatot” elvét valló. (A drámá-

NÍVÓDÍJ

KISZ-bizottságunk nívódíjban részesítette a fiatal oktatók tudományos konferenciájának rendezvénysorozatát, amelyet — kezdeti hibával együtt is — hasznos, továbbfejlesztésre érdemes kezdeményezésnek ítélt. Megköszönjük

szervezője, Bakacsi Gyula, a szekcióvezetők: Chikán Attila, Harmath Zsigmond, Kovács Sándor, Mandel Miklós, Marton Imre, Palánkai Tibor és a résztvevő fiatal oktatók-kutatók közreműködését.

KISZ-bizottság

Könyvheti könyv

Kozma Ferenc:

Egyén, vállalat, állam

„... Az a rendőr például, aki mindenkit figyelmeztet, bűntet, aki a lámpa piros jelzésénél megy át az úttesten, egyrészt megmenti az egyéneket a közvetlen életveszélytől, másrészt némi pénzt gyűjt össze a költségvetés számára: az olyan átkelőhelyen azonban, ahol feltűnően sok a pirosban való átszaladás, előbb-utóbb érdemes megnézni, a tényleges forgalmi viszonyoknak megfelelően van-e a jelzőlámpa beállítva. Körülbelül ilyen helyzetbe kerülünk a gazdaságirányítással is. Az utóbbi években fokozottan tapasztaljuk, hogy a szabályozásunk egyoldalúan „viszafog”, ahelyett, hogy a kitérésre alkalmas pontokon előrelökne: az érdekeltségi viszonyok nem hegyeződnek ki eléggé az emberi szorgalom és tehetség kibontakoztatására a vállalatokon belül és a vállalati kockázatvállalásra a népgazdaságon belül, holott

ez az a két pont, ahol a magyar népgazdaság megfogható és átbillenthető a szó szoros értelmében vett intenzív fejlődési vágányra. Minden jel arra mutat, hogy nem elég (noha nem is haszontalan) a meglévő szervezetek és szabályozók apróbb pályamódosításait élnünk, hanem tudatos, átfogó, komplex fejlesztés állapotába kell tennünk gazdaságirányítási rendszerünk egészét...”

— A szerző e kötetében éppen a gazdaságpolitika egyik égető kérdésére, a gazdaságirányítás továbbfejlesztésének rendezőelveire keresi a választ. Munkája — a szocialista gazdaságirányítási koncepciójának a kimunkálásával — egyben pozitív hozzászólás is ahhoz a vitához, amely a gazdaságirányítási rendszerrel kapcsolatban Magyarországon folyik, s amely az utóbbi években különösen megélénkült. (Kossuth Könyvtisztában vagyunk azzal, hogy

Főszerepben a sztriptíz táncosnők

„3-szor veri ezt kenden Ludas Matyi vissza”

Zsúfolásig telve a nézőtér. Kell-e ennél nagyobb öröm egy vidéki művelődési ház igazgatójának?

Elsőtől a terem, a fali hangszórókból megszólal a zene. Santana híres gitárszólójára balról-jobbról felváltva egy szál blúzba öltözött hölgyek ringanak be, s lassú, kimért mozdulatokkal ledobálják magukról áttetsző leplüket, s a begomolygó „füstben” elhagyják a színpadot.

Megvolt a nyitány, kezdőhet az előadás. Tolcsvay Béla, a tőle megszokott magyaros szerelésben indítja a történetet, ő a narrátor. A már a bejáratnál is megvásárolható hangleméről szóló dal ritmusa pengeti balalajka formájú hangszerét, miközben körbeveszik az előbb felvonultott táncosnők.

A Magyar Színkör Ludas Matyi című új rock-musicalén vagyunk, melynek hívogató plakátjáról néhány erotikus, ködbe öltözködött girl mosolyog a bábmeszködőre, s melyen ott a fenyegető felirat: Csak 18 éven felülieknek! (s a jegyárak is: 80, 90, 100 Ft.)

Magára az előadásra nem érdemes sok szót vesztegetni, én a következőképpen jellemzem: kiábrándítóan gyatra, néhol magyartalan, bárgyú dalszövegek (Bródy János közreműködésével is), az összekötő prózai részekben ide-és eseten aktualizálások, gyenge, helyenként kifejezetten ri-

pacszkodásnak ható színészi teljesítmények (az ismertebb szereplők: Sáfár Anikó, Dózsa László, Bencze Ferenc), igénytelen zene (bár talán még a zene volt a legkevésbé elmarasztható). Mindez megtéve időnként jelentkező technikai problémákkal (ami a play back technikát alkalmazva meglehetősen kellemetlen tud lenni), s legfőképpen a már említett szép hölgyekkel, akik időnként (szerintem legalábbis) mindenféle ésszerű értelem és dramaturgiai jelentés nélkül keresztülvonulnak a színpadon, illetve az első sorok előtt (a férfinjézők nagy öröme), (pardon, vigyázzunk az értelmetlen jelzővel, mert ez alól kivétel volt, amikor a vásárra hajtott hat libát játszották el [öten], mély átéléssel.)

Összességében: véleményem szerint az előadás nélkülözött minden művészi igényességű megoldást, arcpróton átlátszó módon a mutogatott női keblekre, és az általuk hozott magas bevételre helyezte a hangsúlyt.

En, a magam részéről nagyon tisztulem a színházat és a színészeket, általában utolsóként megyek a ruhatárba, mert méltatlannak érzem a lökdösődést. Azt hiszem, ez volt az első színházi produkció, mely után úgy álltam fel a helyemről, hogy nem tapasztaltam egyetlen egyet sem.

Zs. E.

Rudas László-díjasok

Dankovicsné Szűcs Olga

„A társadalmi-gazdasági alakulat fogalmának kialakulása a marxizmus klasszikusainál és a fogalom módszertani jelentősége” címmel írt dolgozatát Dankovicsné Szűcs Olga, a filozófia tanszék tanársegéde.

— Hol jártál egyetemre, milyen volt a diákéleted?

— A Moszkvai Állami Egyetemre jártam, egyszakos filozófia szakon végeztem négy évvel ezelőtt. A Szovjetunióban egyszakos oktatás volt, nekem úgy alakult a helyzetem, hogy négy évig önköltségesként — mivel a szüleim Moszkvában dolgoztak —, majd ezt követően az akkori Oktatási Minisztérium ösztöndíjasaként tanulmányoztam a filozófiát. A Lomonosov Egyetemem nagyon aktív, egészséges szellemű, nagyon demokratikus közélet részese lehettem, mindig volt valamilyen program, és mindig szerveztek valami újabbat is. En természetesen a külföldi hallgatócsoport diákéletében vettem részt, a 90 országból összesereglett diákok elsősorban a fejlődő világból érkeztek, s igen színes közéletet teremtettek maguknak. Meghatározta ezt a közéletet, hogy az Afrikából, a karibi térségből, Ázsiából érkezett fiatalok igen lelkes és érdekes emberek voltak — hiszen valamilyen hazai tevékenységükkel érdemelték ki, hogy egy ilyen távoli országban tanulhassanak —, összeforrottság, nemzetköziség jellemezte a viszonyainkat. A sok különböző világnézetű ember egyetértett a legalapvetőbb kérdésekben, a háború és béke kérdésében stb.

— Hogyan kerültél egyetemünkre, és hogyan érzed itt magad?

— Az Oktatási Minisztérium helyezte a Közgázra. Szerencsések azok, akik külföldön végeznek, mert a minisztérium kötelezettséget vállal az ösztöndíjasai elhelyezésére. Az öcsém például az idén végez az ELTE-n, és egyelőre semmilyen álláslehetőség nem adódott a számára. Itt az egyetemen jól érzem magam.

imádok tanítani, nagyon jól kijövök a diákokkal, minden csoportommal jóban vagyok.

— Miként dolgoztad fel pályázatod témáját, miért foglalkozol ezzel a problémakörrel?

— Marx, Engels és Lenin műveiben követtem nyomon a társadalmi-gazdasági alakulat fogalmát az érett változatig (ami a tőkében és a család, a magántulajdon és az állam eredete című Engels-műben jelenik meg). Mi a történelmi materializmus eme kategóriájának lényege, milyen megfogalmazásai találhatók meg a marxizmus klasszikusainál, milyen alapvető jellemzőire térnek ki, és mi a fogalom társadalmi, kutatási jelentősége? Ezekre a kérdésekre igyekeztem választ keresni.

— A fejlődő országok kutatásához szükséges módszertani eszközök hiánya indított arra, hogy egy ilyen általános fogalommal foglalkozzam. Elsősorban az érdekel, hogy egy ilyen átfogó kategóriát hogyan lehet használni. A múlt század óta az az empirikus anyag, amelyet többek között ez a fogalommal is interpretálni kellene, alaposan megváltozott. A feladat most az, hogy a fogalom, a marxizmus-leninizmus kategóriáinak továbbfejlesztésével olyan módszertani eszközöket hozzunk létre, amelyek segítségével választ kaphatunk korunk nagy kérdéseire: a fejlődő országok problémáira, a kapitalizmus és a szocializmus perspektívájának kérdésére.

— Milyen irodalmakat használtál fel a dolgozatodban?

— Marton Imre és Szent Tamás munkáit, valamint Kiss Arthur és Tókei Ferenc filozófiai írásait, természetesen a szovjet szerzőköt kivül.

— Hogyan összegeznéd tovább kutatási céljaidat?

— A konkrét társadalmi problémáknak a történelmi materializmus kategóriáival való vizsgálata — legáltalánosabban így fogalmazhatnám meg a pályázatra beadott dolgozatban megkezdett munkát.

— K. S.

Kopányi Mibály

Megkértem Kopányi Mihályt, a pg tanszék adjunktusát, hogy avasson be Rudas László-díjas dolgozatának rejtelmeibe.

— Miért kezdted foglalkozni a munka innovatív dimenzióinak vizsgálatával?

— A tanszéken én is számos megbízásos kutatásban veszek részt, évente öt-tíz vállalat, intézménnyel kerülök így munkakapcsolatba. Érdeklődésemhez a vállalati szinten megismerhető problémák állnak közel. A Rudas László-pályázatra beadott dolgozatom egy nagyobb, két éve folyó megbízásos munka elágazása: kapcsolatban áll azazal, de olyan elemzés, ami a megbízó vállalatot nem érdekli. Engem annál inkább, mert az új tananyagfejlesztés során több vitás kérdéskör merült föl, többek között a munkadiplomák problémája. A tananyag sajátos módon veti ezt a témát, sokan nem is értik, hogy miről van szó.

— Számomra sem egészen világos.

— Ebben a dolgozatban jó részét összefoglalom a téma eddigi közelítéseit. Lényegében arról van szó, hogy a technológiai fejlődés különböző szintjein álló vállalatoknál, ágazatokban, országokban nem azonos értéktermelő erővel bír a látszólag azonos — azonos időtartamú — munka. Magyarán több értéket alkot, pl. egy órai munka abban az ágazatban, ahol a technikai színvo-

nal az átlagos szintből kiugrik, mint ott, ahol átlagos termelés folyik. A dolgozatban áttekintem, milyen álláspontok vannak ezzel kapcsolatban, és újrafogalmazom, kiterjesztem Szabó Kálmán álláspontját. Hazai és nemzetközi statisztikák alapján a kőolajfeldolgozó ipar fejlődési adataival elemzem a tendenciákat, amelyek igazolják a látásnak az innovációs értéktérmet elméletét. Úgy tűnik, hogy a legfejlettebb és a kevésbé fejlett országok között az előbb említett okok miatt egy sajátos járadék is képződik. S ez is egy jelentős lépés a járadékok kutatásának megnyitott útján. Például 1973 és 1980 között a nyersolaj ára több mint ezer százalékkal emelkedett a világpiacra, míg a feldolgozott olajszerkezeteknél csupán ötszörös árnyokekedés következett be. Az árváltozások ilyen jelentős eltéréseiben az is szerepet játszott, hogy a világpiacot uraló legfejlettebb kőolajfeldolgozó vállalatok kiugró technikai szintje még mérsékeltbb végtérmekek mellett is jelentős járadékszerű különjövédelmet biztosít.

— A dolgozatban kutatási részeredményeimet foglaltam össze, mert szerintem nagyon fontos, hogy a tananyagban vitatott problémákat szoros kapcsolatba hozzuk a valóság tényeivel, és így próbáljuk őket megvilágítani.

M. G.

Nívódíjasok

Az egyetemi KISZ-bizottság nívódíjjal tüntette ki a fiatal oktatók tudományos konferenciája után a X. közgazdasági egyetemi napok rendezvénysorozatát is.

Az 1982 elején alapított nívódíjat eddig a diákság alábbi jelentős öntevékeny-vállalkozásai nyerték el: a „Kul-túra” nagyszabású vidéki kulturális kirándulás (82. febr.); a 82-es KEN (82. márc.); a közgáz klub művészeti hét c. rendezvénysorozata (82. ápr.); a Rajk László szakkollégium 1982-es nyári egyeteme (82. szept.); az első közgáz évkönyv (82. szept.); a Rádai klub, elsősorban az „oktatóink kedvenc témái” c. sorozatért (83. ápr.); a közgáz klub újralelédo tevékenységéért (83. ápr.); a társadalomelméleti kollégium (83. szept.) és a magyar AIESEC (83. dec.).

Zéhá?!

A Közgáz hasábjain folyó vita joggal foglalkoztatja mind az oktatókat, mind a hallgatókat. Hozzászólásunk alapjának tekintjük, hogy mint hallgatók 10 félévet, s mint oktatók 14, ill. 5 félévet töltöttünk el eddig ezen az egyetemen. Tegyük hozzá, hogy mint oktatók sem felejtettük el hallgatói élményeinket, legyenek azok akár pozitívak, akár negatívak.

Rendszeresen figyelemmel kísérjük a különböző véleménynyilvánításokat, amelyek közül Budai János eszmefuttatása váltott ki belőlünk ellenérzéseket, míg az öt bírálók (8, 9. sz.) sok mindenben egyetértünk. Érdekes módon véleményünk szerint — a hallgatók érdekeit egy korábbi számban (2. sz.) megkérdéztük oktatók képviselték leginkább, reális képet festve az oktatási rendszerről.

A fő pontok, amelyeket az edigi hozzászólások érintettek és amelyek köré mi is rendezzük gondolatainkat, a következők:

— a zh szerepe, funkciója az oktatási folyamatban,

— hatása az oktatók és hallgatók tevékenységére, ill. az egész egyetemi oktatási rendszerre.

Ha a szélesebb társadalmi folyamatokat tekintjük, ott is szükségszerű a végzett tevé-

Vita

kenység ellenőrzése és értékelése, mert csak ez teszi lehetővé a továbblépés reális tervezését és szervezését — ha az értékelés szervesen épül be a folyamatba, akkor

előrevivő szerepet tölt be,

ha elmarad, fékez nemcsak az állásfoglalási folyamat egészét, hanem az abban résztvevők személyes fejlődését is, magában rejtja a valóságtól elszakadó lépések megtételének lehetőségét. Mindez érvényes az oktatási és tanulási tevékenységre is.

Már csak két-három hét!

Ébredj kislány! Itt a vizsgaidőszak!

Ulve, fekve. Ahogy könnyebb a tanulás
Fotó: Sass Ákos

Jó buli volt

Két évente kerül megrendezésre az „Egyetemi és főiskolai kulturális napok” rendezvénysorozata, melynek idén Kecskeméti és Keszthelyi mellé Szárospatakon, május 4—5—6-án lezajlott döntőjén volt szerencsém jelen lenni.

Tizenkilenc felsőoktatási intézmény küldte el azon képviselőit, akiknek sikerült túljutni a selejtezőkön. Nyolc összetett kategóriában tartottak bemutatókat, az irodalmi színpadoktól kezdve a néptáncgyűjtésekig. A háromnapos találkozóra érkeztek péntek déltől fogadóbizottságok várták a felbuzgózott kisváros pályaudvarán, s kísérték a Comenius Tanítóképző Főiskolára telepített információs irodába, ahol megkaptuk egységcsomagjainkat (bennük sok egyéb apróság mellett az elegáns műsorfüzettel, a találkozó cserébe formázott szimbolikus emlékművel és a nyakba akasztható, ebédjeggyel, ingyenes belépővel és azonosítással szolgáló kártyákkal együtt), s hamarosan elfoglalhattuk

szobáinkat a hat különböző kollégium valamelyikében. A letelepedés után az első út általában a lenyűgözően szép művelődési házba vezetett (mely a bemutatók és a gála egyik fő helyszíne is volt), de vacsora előtt jutott idő egy sétára a várbán, vagy az iskolakertben is. A több mint ezer vendég szó szerint ellepte a várost, nyakában a jellegzetes kártyákkal (így már messziről tudni lehetett, hogy ki tartozik a találkozóra érkezettek közé). A kissé tartalmatlanra sikerült megnyitó után fájlás felvonulás következett, ahol minden intézmény külön táblát kapott (ki-veve a Közgáz, ahonnan egyedül érkeztem), s rezesbánda kíséretében vonultunk végig a városban, az öslakosok nagy öröme és ámuldozására. Az egri Ho Si Minh Tanítóképző Főiskola már itt „kivágta a rezet”, a mintegy százötven fős csapat az ablakokon kihajoló sárospatakiakat is bevonva ütemes „Ki a jobb? Eger!” kiáltásokkal haladt végig az útvonalon. (Végeredményben is talán ők kapták a legtöbb díjat.) Éjjel tíztől még négyféle program (mozi, medence-

koncert, orgonakoncert, Sándor György-est) között lehetett választani. Szóval hangulatosra sikerült az első este, egy óra előtt aligha fekiéd le valaki, sőt, volt olyan énekkar, amely félgyakor még nyilvános főpróbát tartott a fúvca közepén az autósok és az éjszakai buszjáratok nem kis megrökönyödésére.

Másnap kilenctől indultak a bemutatók, több helyszínen, több kategóriában párhuzamosan (közben a főiskola előtti utcán megnyílt a népművészeti kirakodóvásár is). Jó néhány produkciót sikerült megnéznem, voltak közöttük egészen kiemelkedőek (pl. egykét néptáncsoport, irodalmi színpad műsora), és kevésbé jól sikerültek (szerintem a vers- és prózamonológok verse nyelven ilyen volt.) Sokak kedvence lett a debreceni Csárdángoló népzenei együttes, amely a legtöbb néptáncost is kísérete, s este a fesztiválon a táncművész zenét hűzta. Sajnos az első közbeszólt, ezért kénytelenek voltunk a gyakorló általános iskola aulajába visszavonulni, ahol jóval hangosabb díscóvárta a táncolni vágyókat. Éj-

ménye a több zh, amely valóban teljesíthetetlenül válik (feltételezve, hogy ez a folyamat több tanszék több oktatójának gyakorlata s így kumulálódik).

Ennek a mechanizmusnak az érvényesülését korlátozhatná egyrészt a tervszerű és jól előkészített oktatás, valamint hallgatói tevékenység, másrészt a féléves együttműködést kellene olyan aktivizáló módszerekkel kezdeni, amelyek a csoporton belüli együttes tevékenységre indítanak, ill. megakadályozhatják a negatív mechanizmus beindulását. Természetesen egyetlen oktató sem képes egyedül olyan eredményt elérni, amely elérhető lenne az adott csoport felkészítésében akkor, ha az érdekeit más tanszék oktatóival együttműködve szerveznék, terveznék tevékenységét. A tananyag együttes kialakítása egyrészt lehetővé tenné a tananyagban levő átfedések csökkentését, másrészt az összehangolt rendszerbe épített követelménystruktúra kialakítását, valamint az annak megfelelően ütemezett teljesítést. Ekkor foglalhatná el a megajánlott jegy és a zh az oktatási folyamatban a neki megfelelő helyet. A megajánlott jegyek ösztönző hatásával élnünk kell, elképzelhetőknek tartjuk, hogy kialakításában a hallgatók is részt vegyenek, azért, mert nemcsak a gyakorlatok nyújtott teljesítmény alapján alakítanak ki véleményt társukról, hanem a pródukcio mögött rejlt munkát is jobban értékelik és esetleg az oktatótól eltérően értékelik. Ez az értékelési gyakorlat tapasztalataink szerint ösztönzi és fejleszti a hallgatók reálisabb

még nem garantálja az eredményt,

és társértékelését.

Tudjuk, hogy az eddig lefolytokban sok helyen keveredik a „van” és „kell” — ez annak tulajdonítható, hogy mi sem akarjuk elfogadni a jelenlegi negatívumokat, hanem a korlátok figyelembevételével próbálunk újabb gyakorlatot megvalósításával. Akkor válna lehetővé egyetemünkön a hatékonyabb ellenőrzés és értékelés. Ha a szakképzési cél szerint kialakított tantárgy-, és tananyagstruktúra, valamint a követelményrendszer meghatározása nem az egyes tantárgyak, ill. egyes oktatók elszigetelt tevékenységének eredményeként alakulna ki, hanem ezt összegyűjtési feladatnak tekintenénk, amely nem számolná fel egyik önállóságát sem. Jó alkalom lenne a felsőoktatás fejlesztési koncepciójához kapcsolódóan a tartalmi kérdések között a hallgatói és oktatói tevékenység értékelési szempontjait is újragondolni. Így a fent leírt negatívumok csökkenthetők lennének (pl. tananyagátfedések, korlátlan számú zh-k, stb.) ugyanakkor lehetővé válna a követelmények célok szerinti differenciálása és a tervszerűen kialakított ellenőrzés, értékelés.

Berki Éva,
Pflister Éva
pedagógiai tanszék

újra alkotó

s az együttműködést irányító szerepet tölthessen be.

Tapasztalataink szerint és gyakorlatunkban is előfordult már, hogy a féléves munka megkezdésekor hiába adottak a lehetőségek a hallgatói önállóságra. Egy idő után kiderül, hogy nem élnek vele, s akkor lép be az ún. direkter irányító mechanizmus annak érdekében, hogy a felelősséggel vállalt oktatási kötelezettségét az oktató teljesítse, (legálábbis teljesíttetné velje), s ennek érdekében a legegyszerűbb (a gyorsan és feltehetően nagy anyagrész elsajátításáról képet nyújtó) eszközhöz, a zh-hoz folyamodik. Ennek követke-

és társértékelését.

és a társértékelését.

Berki Éva,
Pflister Éva
pedagógiai tanszék

fél után azért csak elállt az eső is, s így még maradt lehetőség egy rögtönzött utcabábra a művelődési ház előtt, gitárokkal, furulyával, csörgőkkel. A város lakói persze szombat éjjel is „értésítve lettek”, hogy nincs vége a fesztiválnak, a szívtépi szerenád hegedűvel megerősített hangjai a gimnázium leánykollégiumának ablakai alól messzire elhallatszottak.

Vasárnap volt még egy-két bemutató, megejtették a szakmai tanácskozásokat, konzultációkat is, s következhetett a záróünnepély. A megnyitáshoz hasonló módon ismét kissé szerencsétlenül kerekedett zárószavak után a győzteseket végre átvehették okleveleiket, különdíjait, jutalmaikat, s néhány kiemelkedő produkció előadásra is került a gála műsorában a zsűfólaság megtelt színházterem színpadán.

A címe felírása és a búcsúzkodás voltak még hátra, s a különvonat négy óraker ki-gördült velünk a sárospataki állomásraól.

Gondosan, felkészülten megszervezték, jó buli volt. Erdemes volt elmenni.

Zsuzsori Ervin

Halász Géza rajza

Vizsgamorzsák

Vajon a szigorlat szó a vizsgázatók fokozott szigorát akarja sugallni?

Ha az elővizsgát tiltják, miért kell olykor (mindenkit érhet baleset) utóvizsgázni?!

Párbeszéd:
— Jó ég, holnapután záróvizsgázom nyelvből.
— Ne hülyéskedj, első év végén?
— Aha. Fortranból.

Morfondírozás a papír felett:
— Jó, tudom, hogy néha civetem a sulykot, hogy olykor istennek képzelem magam részsz jókedvemben, de hát ha

isten szeme mindent lát, akkor az ég szerelmére, miért nem látom azt a nyamvadt szomszéd dolgozatot!?!

Másodéves romantika

Vizsgáló:
Elég lesz, tanár úr?
Tanár:
Nekem elég. Magának elég-telen.

— Képzeljétek, tegnap este a Kattival mozi után egy nagyot sétáltunk, és egy csendes helyen megcsókoltam!
— Miért nem a száján?

K. L.

Aforizmák

A rossz politikusokat jó állampolgárok választják meg, akik nem mennek el szavazni.

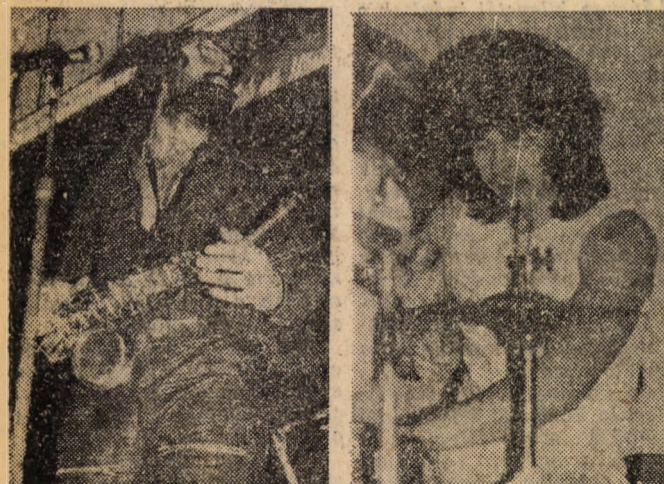
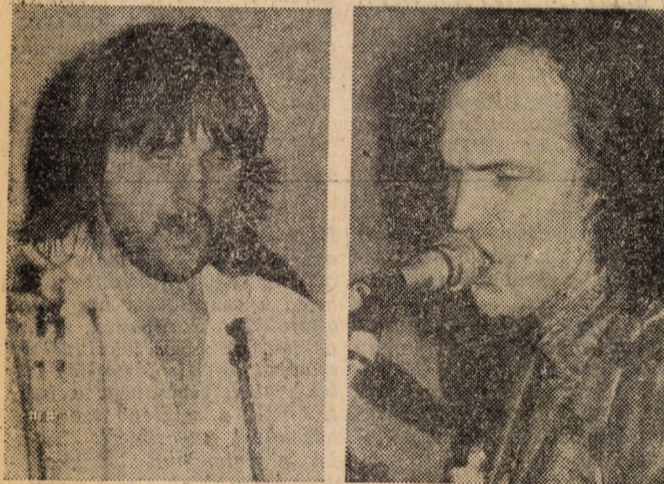
A nő értékeli, ha a férfi a szelleme miatt szereti. De ezt férfiasan kell bebizonyítani.

Az eszmék olyanok, mint a gázok, ártalmatlanok, amíg szabadon terjedhetnek, de ha nyomás alá kerülnek, robbanás okoznak.

Legyünk elnézőek az ember iránt — hiszen egy nagyon primitív korszakban jelent meg.

Mivel nem látjuk azok hibáit, akiket szeretünk, a saját hibáinkat sem vehetjük észre.

EXTÁZIS

Fotók: Sass Ákos

Amire már egyetlen orvos sem válaszol...

Szörösödik a lúdtalpm Penészes anticiklon

Két héttel ezelőtt életemben először — elmentem a fogászatra, ahol egy orvos minden tiltakozásom ellenére kifúrta a bal alsó hatos fogamat. Elveszítettem ekkor a szüzességemet?

A Saturnuson szép az élet

A nyáron megismerkedtem egy jóképű, 34 éves, háromgyermekes férfival. Az övé lettem. Azt mondta, hogy én voltam az első nő az életében. Azóta is gyötör a kétség: vajon igazat mondott-e? És ha igen, hogyan lett neki három gyereke.

Caligula, a hexenszussos vízipók

Amikor először kezdtem el szedni a fogamzásgátló tablettát, a szomszédnak megdöglött a tehene. Amikor másodszer, kigyulladt az önkéntes tűzoltók székháza. Ekkor hosszabb szünetet tartottam, de amikor a múlt héten újra kezdtem, a sógoromra ráesett a Zsiguli. Nem vagyok babonás, de kívánhatok-e ekkora áldozatot a környezetemtől?

Galvanizált halászló

Tizenhat éves vagyok, 143 centi magas, és 87 kiló. Sokak szerint kissé molett. Azt hallottam, hogyha az ágyamat minden második éjszaka ÉK—DNY irányba állítom és sok langyos vizet iszom, közben rohamosan fogyni kezdek. Nem ártalmas ez a módszer az egészségre?

Hogyan löjünk északi fényt?

Álmomban egyszer fürdés közben meglestem a szomszéd-ban lakó övegyasszonyt. Azóta is gyakran álmodom, hogy álmomban meglessem, pedig időközben már el is költözött innen. Mit tegyek?

A legéppuskázott sorminta

Még hat hónapom van hátra a leszerelésig, ezért nem akarok házasságot kötni. A barátom viszont azzal fenyegetőzik, hogy megöli magát, ha nem leszek a felesége. Van megoldás, doktor úr?!

A helyben futó gyárkémény

Azt hiszem, szörnyű dolog történt: vérfertőzést követünk el. Engedtem a csábításnak és közelebbi kapcsolatba fektettem a mostoha unokasógorom második szomszédjának a keresztfiával. Azt hiszem, itt már csak az öngyilkosság segít...

A csokolózástól nő a fülem

Tizennyolc éves, mások által csinosnak mondott lány vagyok. Halálosan beleszerettem a szomszédban lakó 86 éves férfiba. Telefonjuk nincs, a leveleimet pedig négy déd-unokája állandóan elfogja. Sehová nem jár, mert nagyon nehezen mozog a tolókocsijával. Most mit csináljak? Hogyan mondjam meg neki, hogy szeretem?!

Tizenhárom éve vagyunk házasként. A feleségem kissé tartózkodó típus: kezdetben még megengedte, hogy megsimogassam akár a kezét is, de mostanában rögtön azt vágja a szemembe, hogy én egy perverz dísznó vagyok. Igaz lehet ez, doktor úr?

Répalekvár, fehér blúz

A múltkor megismerkedtem egy aknavetés zászlóaljjal. Felmentem a lakására, és nem kapcsolatba léptem vele. Azóta hat hónap telt el, és egyre nő a hasam. Lehet a két dolog között valamiféle összefüggés?

Csavarodik az ég alja

Kétségek közt hanyódom: húszéves vagyok, de egyszer tizenhat éves koromban, moszatlanul ettem meg fél kiló őszibarackot. Kaphattam akkor neki betegséget?

—bz—
(A Jövő Mérnökéből)

Kedves KISZ-bizottság!

Zavarba ejtett e néhány sor, mely a Közgazdász hasábjain a hírek között jelent meg. Kérdések fogalmazódtak meg bennem, miközben átolvastam, s most ezeket szeretném feltenni.

Vajon, ha valakit jutalmazni akarunk, miért küldjük őt szerződés kötésre egy delegáció tagjaként. Ezzel vagy azt fejezzük ki, hogy újabb feladattal és munkával bízzuk meg, vagy pedig azt, hogy az egész delegáció egy formális jegyzőkönyv aláírására utazik, talán éppen jutalomból.

Nem lenne-e egyszerűbb szétválasztani a munkát az üdüléstől és Boldizsár Zsuzsát egy valódi jutalomútra küldeni akár az Expressz Utazási Irodán keresztül? Vagy ha ez semmiképpen nem kivihető, talán legalább ne reklámozzuk gyengeségeinket. Tisztelettel:

Horváth Ferenc

Keresztben. De hol a labda?! Fotó: Nagy Gábor

Könyvajánlat

Ulric Neisser:

Megismerés és valóság

„A megismerés a tudás működése: az ismeretek megszerzése, megszervezése és alkalmazása. Olyan működés, ami az élő szervezeteket és különösképpen az embereket jellemzi. Eppen ezért a megismerés elméleti pszichológiai elméletek.” A kognitív pszichológiát jellemzi így a szerző, e fiatal tudományág egyik úttörője és ma már szinte klasszikus kutatója.

Ulric Neisser, az egyesült államokbeli Cornell Egyetem tanára, egyike azoknak a pszichológusoknak, akik a kognitív pszichológiának, ennek a lassan harmincéves tudományágának kialakításában, kutatási területének, módszereinek, irányának meghatározásában döntő szerepet játszottak. (Gondolat, 1984.)

A karikatúrát készítette: Halász Géza

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdasági Dományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKY ÉNY HÁLY EDII Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE vezérigazgató 84-2699. Szikra Lapnyomda, Budapest

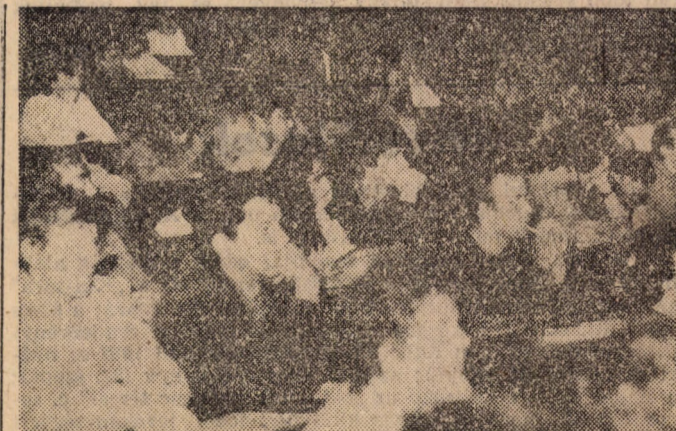
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

Bajnokcsapat

Kosaras lányaink megnyerték az NB II-es bajnokságot. Gratulálunk a sikerhez, és sok sikert kívánunk jövőre az NB I-ben!

Helyreigazítás

A Közgazdász 10. számában a „Kölkök az, aki gyerekesen viselkedik” című cikk utolsó előtti mondatát helytelenül jeleztem. A mondat helyesen így hangzik: De ne állítsa a maga lustaságban elpuhult izmainak teljesítőképességét mások elé etalonnak.

Este 7 óra után is megtelik a III-as előadó, ha Pollár van